

TWINNING

Проект TWINNING

«Удосконалення нормативно-правової бази у сфері енергетичної ефективності та її наближення до вимог законодавства ЄС»

Україна 2012–2013

ЗВІТ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПРОЕКТУ

(Стислий огляд)

ЗМІСТ:

1. Вступне слово – Пан Григоровський
2. Вступне слово – Пан Робен та Пан Хьофліх
3. Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України – огляд
4. Проект Twining
5. Компонент 1 – основні досягнення
6. Компонент 2 – основні досягнення
7. Компонент 3 – основні досягнення

1. Вступне слово – Пан Григоровський

Розвиток економіки будь-якої країни залежить, перш за все, від уміння ефективно використовувати паливно-енергетичні ресурси.

В 1994 році в Україні прийнято Закон України «Про енергозбереження», яким Україна одна з перших країн СНД визначила пріоритетність розвитку сфер енергозбереження, енергоефективності та відновлюваної енергетики.

Проте, час спливає, змінюються економічні підходи, вдосконалюються механізми, відбувається модернізація промисловості та інфраструктури країни. Для того, щоб йти в ногу з часом, реалізуючи політику Держава повинна постійно вдосконалювати своє законодавство, надаючи перевагу прогресивним здобуткам. Всі роки незалежності країни Президент України та Уряд визначають пріоритетність підвищення енергоефективності та сприяють всебічному розвитку зазначеної сфери.

З лютого 2012 року в Державному агентстві з енергоефективності та енергозбереження України, яке є центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сферах енергоефективності, енергозбереження та розвитку відновлюваної енергетики, розпочав роботу технічний проект Європейського Союзу Twinning «Удосконалення нормативно-правової бази у сфері енергетичної ефективності та її наближення до вимог законодавства ЄС».

Слід зазначити, що амбіційні цілі, поставлені Агентством в ході реалізації Проекту, досягнуті. Результативність реалізації Проекту оцінена незалежними експертами дуже високо.

Попереду ще багато роботи, проте Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України зобов'язується цілеспрямовано та невпинно йти до поставленої мети.

З найкращими побажаннями,

Перший заступник Голови Держенергоефективності,

керівник Проекту Twinning від української сторони

В.Григоровський

2. Вступне слово – Пан Робен та Пан Хьофліх

Шановні пані та панове, наші партнери у цьому проекті,

від імені Федерального міністерства економіки та технологій Німеччини, я хотів би підкреслити, що міністерство, яке я представляю, високо оцінило можливість, яку Німеччина отримала з-поміж інших країн-учасниць ЄС, виступити провідним партнером німецько-французького консорціуму у цьому спільному з Україною проекті партнерства на тему «Вдосконалення рамкової концепції в галузі енергоефективності та її наближення до вимог законодавства ЄС». Перш за все, причина полягає у тому, що покращення енергоефективності є однією з головних цілей енергетичної політики Німеччини, на впровадження яких спрямовано роботу нашого міністерства. А по-друге, ми відповідаємо за європейську енергетичну політику та впровадження її норм і рекомендацій у Німеччині.

Цей проект партнерства є частиною Європейської політики сусідства (ЄПС) та відповідної політики Східного партнерства (СП). На мій погляд, наше партнерство можна розцінювати як ще один важливий крок для подальшого вдосконалення економічних і організаційних умов в Україні. Ми сподіваємось, що результати проекту вплинуть на співпрацю між Україною та ЄС у галузі енергоефективності.

Виконання проекту матиме також позитивний вплив з огляду на наші двосторонні економічні стосунки. На мою думку, німецькі малі та середні підприємства можуть зробити значний внесок у модернізацію промисловості та інфраструктури України. Цей проект партнерства в майбутньому сприятиме вдосконаленню організаційних умов в Україні як одного з елементів базових умов для отримання прямих іноземних інвестицій. Залучення європейських та німецьких технологій в проектах підвищення енергоефективності може відіграти вирішальну роль у подальшому економічному розвитку України.

З 1988 р. Партнерство вважається важливим інструментом ефективної підтримки створення інституційної інфраструктури для всього спектру урядових організацій. Воно дозволяє країнам-учасникам ЄС і сусіднім країнам обмінюватись досвідом та будувати довгострокові партнерські відносини. В Україні вже впроваджено 11 спільних з Німеччиною проектів партнерства. Це може служити вагомим підтвердженням близької та плідної співпраці між нашими країнами.

Метою цього проекту було передати ноу-хау та досвід французьких і німецьких експертів Державному агентству з енергоефективності та енергозбереження України (ДАЕЕ). На мій погляд, ефективніше використання енергетичних ресурсів є важливим питанням для України. Значний потенціал до зниження енергоспоживання є свідченням величезної економічної вигоди, яку можна отримати від підвищення енергоефективності.

Тому я хочу подякувати українським, французьким і німецьким експертам за їх чудову роботу та запевнити, що міністерство, яке я представляю, має намір продовжувати нашу співпрацю у майбутньому.

Хартмут Робен, Федеральне міністерство економіки та технологій Німеччини, голова підрозділу «Проекти партнерства ЄС включно з Національним координаційним бюро проектів партнерства та Міжнародною програмою підготовки менеджерів».

Шановні пані та панове, партнери проекту,

Економічна та екологічна ситуація вимагає від нас ефективного та розумного використання обмежених природних ресурсів та палива. Саме тому підвищення енергоефективності є наріжним каменем безпечного та надійного енергопостачання з виправданими та невеликими витратами.

Відомо багато інструментів та заходів з підвищення енергоефективності, однак рівень їх застосування та впровадження поки що недостатній. Оскільки енергія є важливим фактором, який впливає на формування конкуренції у процесі виробництва, дуже важливо скоротити взаємозалежність між економічним зростанням і підвищенням рівня споживання енергії.

Я мав честь майже два роки працювати над проектом партнерства «Вдосконалення рамкової концепції у галузі енергоефективності» і виконувати функції керівника проекту для Французько-німецького консорціуму від імені Федерального міністерства економіки та технологій Німеччини. Завдання у рамках проекту було надзвичайно цікавим та різностороннім, і виконання амбіційного робочого плану вимагало концентрації зусиль усіх учасників впродовж усього періоду дії. У результаті нам таки вдалося досягти необхідних результатів та контрольних показників, що дозволить Україні йти європейським шляхом у галузі енергоефективності.

У рамках цього проекту наші експерти разом зі своїми колегами із ДАЕЕ розглянули, обговорили та подали на затвердження низку питань та вимог щодо енергоефективності. Ми успішно працювали над багатьма аспектами, як-от технічні стандарти та вимоги стосовно маркування та екодизайну, методи проведення енергоаудитів та енергетичного менеджменту, процеси Національних планів дій з енергоефективності та законодавства у галузі енергоефективності, а також зміцнення потенціалу заощадження енергії.

Я впевнений, що цей проект є надзвичайно важливим для процесів в Україні, він допоможе визначити систему ефективного законодавства та політик згідно з вимогами законодавства ЄС.

Також хочу подякувати:

- делегації ЄС за фінансування цього проекту та за професійний супровід;
- нашим колегам з Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України (ДАЕЕ) за професійну, надійну та дуже приємну співпрацю;
- організації РАО за допомогу та консультації;
- всім експертам з Німеччини та Франції за їх віддану роботу та надання відомостей про ноу-хау та робочі методи;
- всій групі, яка працювала над проектом у Києві, особисто ПРП та важливим асистентам за їх роботу та особистий внесок під час всього терміну виконання проекту;
- представництву Агентства міжнародного співробітництва Міністерства економіки та фінансів Франції у Києві за необхідну організаційну та адміністративну підтримку;
- відділенню керівництва у Берліні за ідеальну організацію, ведення документації та керування проектом;
- а також усім особам і організаціям, які певним чином допомогли нам та зробили свій внесок у виконання цього проекту партнерства.

Я переконаний, що цей проект партнерства та його результати є надійною основою для формування подальших відносин у дусі партнерства, які принесуть користь всім учасникам. Я також сподіваюсь, що ДАЕЕ отримало багато переваг від виконання цього проекту та продовжить отримувати їх у майбутньому, що допоможе Україні йти шляхом скорочення енергоспоживання та підвищення енергоефективності.

Щиро Ваш,

Харальд Хьофліх,
Керівник проекту

Міністерство охорони навколишнього середовища, клімату та енергетики
федеральної землі Баден-Вюртемберг, Німеччина

3. Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України – огляд

Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України (далі – Держенергоефективності України) утворено Президентом України у 2011 році шляхом реорганізації Національного агентства України з питань забезпечення ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів.

Держенергоефективності України очолює Голова, якого призначає на посаду Президент України.

Основними завданнями Держенергоефективності України є:

реалізація державної політики у сферах ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, енергозбереження, відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива;

- здійснення державного контролю у сфері ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів;
- забезпечення збільшення частки відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива в енергетичному балансі України.

Відповідно до покладених Президентом України функцій Держенергоефективності України, крім іншого, забезпечує:

- функціонування системи енергетичного аудиту та запровадження системи енергетичного менеджменту;
- функціонування системи енергетичного маркування електрообладнання побутового призначення;
- бере участь у межах своїх повноважень у налагодженні співробітництва України з Європейським Союзом та адаптації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу;
- провадить інформаційну діяльність із популяризації економічних, екологічних і соціальних переваг ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива, бере участь в освітній діяльності у цій сфері, тощо.

Держенергоефективності України здійснює свої повноваження безпосередньо або через свої територіальні органи в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі. Загальна

чисельність Держенергоефективності складає 432 особи, з них 303 - працівники територіальних органів Агентства.

Основними нормативно-правовими актами у сфері енергоефективності є:

- Закон України «Про енергозбереження»
- Закон України «Про тепlopостачання»
- Закон України «Про альтернативні джерела енергії»
- Закон України «Про альтернативні види палива»
- Закон України «Про комбіноване виробництво теплової та електричної енергії (когенерацію) та використання скидного енергопотенціалу»
- Закон України «Про електроенергетику» тощо.

Крім того, у зазначеній сфері діє близько 100 постанов та розпоряджень Уряду.

4. Проект Twining

Передумови проекту партнерства

Основна мета цього проекту партнерства полягає у встановленні діючої системи ефективного законодавства та політик у галузі енергоефективності, узгодженої з вимогами законодавства ЄС, що пришвидшить створення середовища, яке саме сприятиме скороченню споживання енергії та первинних енергетичних ресурсів.

Проект створено для гармонізації вибраного національного законодавства у галузі енергоефективності з відповідними стандартами ЄС/*Acquis* та підготовки основи для їх впровадження. Одночасно із законодавством, проект має на меті посилення інструментів та механізмів на основі передових методів ЄС, щоб розширити вплив нової законодавчої бази.

Серед цих інструментів: підвищення використання програм заохочення, які мають на меті підвищення енергоефективності, енергетичні аудити, впровадження нових методів енергетичного менеджменту та часткове стимулювання обізнаності населення, ефективний моніторинг енергоефективності та застосування стандартів енергоефективності до енергоефективного обладнання.

Обмежений вплив державної політики на енергоефективність за останні роки розкрив потребу у розгляді інструментів впровадження політики та адміністративних структур. Тому компонент 3 проекту партнерства зосереджено на організаційних та промислових будівлях, таким чином підтримуючи розширене впровадження політики з енергоефективності в Україні та адаптація організаційних структур бенефіціара до таких самих у країнах-учасницях ЄС.

Проект підтримує впровадження розділу «Енергетика» Угоди про партнерство та співробітництво (РСА) 1998 р., що є частиною співпраці між Україною та ЄС у цій галузі. Особливу увагу буде приділено споживанню енергії, щоб запобігти або мінімізувати шкоду, завдану довкіллю, яка є наслідком цієї діяльності, а також формуванню енергетичної політики, покращенню управління та регулюванню енергетичного сектора відповідно до ринкової економіки, заохоченню збереження енергії та енергоефективності та вдосконалення енергетичних технологій при постачанні та кінцевому використанні.

Європейську політику сусідства (ЄПС) було розроблено у 2004 р., мета її полягала у побудові тіснішої співпраці з північними та східними сусідами ЄС і підтримці їх процесів реформування. Загальна мета ЄПС полягає у просуванні процесу політичних та економічних реформ, ближчої інтеграції економіки, наближення законодавства та технологій та сталого розвитку. Україна є однією із пріоритетних країн, на яку спрямована ЄПС. Проект партнерства дозволяє досягти усіх пріоритетних завдань ЄПС, у тому числі у питаннях розвитку демократії та управління.

Центральним елементом Європейської політики сусідства є двосторонні планів дій у рамках ЄПС,

узгоджені окремо між ЄС та кожним партнером. Вони встановлюють порядок політичних і економічних реформ на середньо- та короткотермінову перспективу. Спільні плани дій України та Європейського союзу було прийнято у 2004 р.

Угода про асоціацію поновлює звичайну організаційну структуру ЄС–Україна, сприяє поглибленню відносин в усіх галузях та посилює політичну асоціацію та економічну інтеграцію між Україною та Європейським Союзом шляхом визначення взаємних прав та обов'язків.

Порядок денний асоціації Україна–ЄС є новим практичним інструментом, який має на меті підготовку та пришвидшення вступу у дію Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, обговорення якої зараз активно проводиться. Угоду про асоціацію між Україною та ЄС прийняла 23 листопада 2009 року Рада з питань співробітництва між Україною та ЄС. Вона встановлює ключові пріоритети та реформи, на яких має зосередитись Україна у найближчі роки, щоб мати змогу скористатись усіма перевагами інтенсивної співпраці та покращеного доступу до ринків, передбачених новою Угодою про асоціацію.

Щоб впровадити пріоритетні політики, визначені у планах дій ЄПС та Порядку денного асоціації, Європейська комісія заснувала відповідний інструмент фінансування — Інструмент Європейської політики сусідства (ІЄПС). Індикативний фінансовий пакет для України у рамках Національної індикативної програми на період 2011–2016 р. становить 470 мільйонів євро.

У рамках програми фінансується впровадження трьох пріоритетних завдань: належне управління та верховенство права, пришвидшення вступу у дію Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та сталий розвиток. ЄС виділив 70 мільйонів євро на підтримку України у досягненні її проголошеної мети з використання значного потенціалу країни у підвищенні енергоефективності. Відповідна Угода про фінансування, підписана у грудні 2009 р. передбачає виділення 63 мільйонів євро на впровадження Програми підтримки секторальної політики з підвищення енергоефективності та 7 мільйонів євро на супровідні послуги.

Спільний план дій України та Європейського союзу передбачає співпрацю у певних галузях, включно з транспортною, енергетикою та охороною довкілля, де один із ключових напрямків стосується конвергенції енергетичної політики, особливо у сфері енергоефективності та використання відновлюваних джерел енергії.

Один із пріоритетних заходів пов'язано із підвищенням енергоефективності та використання енергії із відновлюваних джерел, включно з посиленням компетенції відповідних організацій.

Співпраця між Україною та ЄС також визначена у контексті того, що Україна підписала Угоду енергетичної спільноти. Приєднавшись до Енергетичної спільноти, Україна зобов'язується впровадити певні вимоги *Acquis communautaire* ЄС щодо електроенергії, газу, охорони довкілля, конкуренції, використання енергії із відновлюваних джерел і енергоефективності у національне законодавство.

Більша частина фінансової допомоги від ЄС надається у рамках підтримки секторальної політики.

Програму підписали Європейський союз та Україна у грудні 2009 р. Програма («Підтримка та впровадження енергетичної стратегії України у галузі енергоефективності та використання енергії із відновлюваних джерел») має на меті підтримку України у прийнятті рішучих кроків щодо підвищення енергоефективності та використання енергії із відновлюваних джерел.

Україна та ЄС працюють разом з метою поліпшення правової бази у галузі енергоефективності – 2012/2013

Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України (SAEE) та його європейські партнери запустили проект партнерства

«Удосконалення нормативно-правової бази у сфері енергетичної ефективності та її наближення до вимог законодавства ЄС»

Представники ЄС та української влади, ЗМІ та громадськість дізналися про важливість та необхідність вдосконалення правової бази у галузі енергоефективності.

Будування енергоефективної економіки стало пріоритетом для ЄС і України. З ростом цін на енергію на світових ринках, підвищення раціональності енергоспоживання означає зменшення рахунків за електроенергію. Крім того, це найдешевший спосіб зменшення залежності від імпортованих паливно-енергетичних ресурсів, що означає зміцнення енергобезпеки та більшу незалежність. Підвищення енергоефективності також означає більшу економічну конкурентоспроможність: для деяких енергоємних галузей саме їх власне майбутнє знаходиться під загрозою. Останнє, але не менш важливе те, що на карту поставлено майбутнє нашої спільної планети. Підвищення енергоефективності знизить викиди CO₂, пом'якшуючи таким чином глобальне потепління.

Цей проект партнерства має на меті створення операційної системи чинного законодавства та політики у сфері енергоефективності, приведеної у відповідність до вимог законодавства ЄС. Масштабне зниження споживання та втрати енергії, а також споживання первинних енергоресурсів є кінцевою метою. Проект сприятиме приведенню у відповідність окремого національного законодавства із законодавством ЄС (Acquis) та підготує його впровадження відповідно до положень Договору Енергетичного співтовариства, до якого Україна приєдналася у лютому 2011 року. Нарешті, проект буде рівнятися на найкращі практики ЄС щодо зміцнення інструментів і механізмів забезпечення максимальної віддачі від нової законодавчої бази з метою сприяння впровадженню базових директив ЄС:

- Директива 2006/32/ЄС – «про ефективність кінцевого споживання енергії та енергетичних послуг та скасування Директиви Ради 93/76/ЄЕС»
- Директива 2010/31/EU – «про енергетичну ефективність споруд»
- Директива 2010/30/EU – «про маркування та стандартну інформацію стосовно споживання енергії та інших ресурсів продуктами, пов'язаними з енергією»
- Директива 2009/125/ЄС – «створення основи для встановлення вимог до екодизайну для продуктів, пов'язаних з енергією»

Німецько-французький консорціум на чолі з німецьким Федеральним міністерством економіки та технологій (BMWi), протягом 22 місяців підтримував Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України з командою фахівців протягом більше, ніж 600 експертних днів. Це спільна робота дозволила розробити та прийняти або знаходиться у процесі прийняття основної правової бази у галузі енергоефективності в Україні:

- Закон України «Про раціональне використання паливно-енергетичних ресурсів» – на стадії прийняття,
- План дій у галузі раціонального використання національної енергії – на стадії прийняття,
- 7 серпня 2013 року, Кабінет Міністрів України видав резолюцію № 702 «Про затвердження технічного регламенту в області енергетичного маркування».

Компетенція персоналу ДАЕЕ була посилена шляхом організації кількох семінарів, конференцій і шести навчальних візитів до адміністрації статистики країн-членів ЄС. Для полегшення подальшого партнерства були створені бази даних та веб-сайт (<http://www.twinning-energy.com>).

5. Компонент 1 – основні досягнення

Діяльність — розгляд особливих законів (законопроектів) та законодавства України

- Закони, розглянуті в рамках цієї діяльності:
- Закон України «Про ефективне використання паливно-енергетичних ресурсів»;
- Закон України «Про енергетичну ефективність будівель»;
- Закон України «Про комерційний облік теплової енергії, води та водовідведення у сфері комунальних послуг».

Проект закону України «Про ефективне використання паливно-енергетичних ресурсів», який кілька разів підлягав виправленню, було детально розглянуто. Коментарі, пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення законопроекту на різних стадіях процесу вдосконалення було подано для внутрішнього затвердження ДАЕЕ та подальшого процесу офіційного затвердження.

Було проведено бурхливу дискусію з фахівцями ДАЕЕ щодо наявного законодавства у галузі енергоефективності та дотримання вимог відповідної Директиви ЄС 2012/27/EU щодо енергоефективності (EED), Директиви 2010/31/EU щодо енергетичних характеристик будівель (EPBD) та Директиви 2010/30/ЄС щодо енергетичного маркування.

Аналіз Закону України «Про енергоефективність житлових та громадських будівель» засвідчив, що він носить характер рамкового закону. А тому, конкретні заходи та детальні процедури, стосовно яких було надано рекомендації фахівців-учасників, слід спрямувати на вторинне законодавство, стандартизацію тощо.

Щодо розробки Закону України «Про комерційний облік теплової енергії, води та водовідведення у сфері комунальних послуг» відповідно до вимог EED було обговорено такі основні аспекти:

- впровадження наявних норм;
- застосування відповідних методів для обліку споживання енергії та правил розрахунку енергетичних затрат.

Діяльність – порівняльний аналіз первинного законодавства України та директив Європейського Союзу щодо енергоефективності

Огляд європейського законодавства, яке прямо чи опосередковано стосується Проекту партнерства, було підготовано та представлено ДАЕЕ. Згодом, вирішено зосередитися на найактуальніших європейських директивах, а саме

- Директиві щодо енергоефективності;
- Директиві щодо енергетичних характеристик будівель;
- Директиві щодо енергетичного маркування.

Ці директиви було представлено ДАЕЕ та пояснено їх зміст. Окрім того, було підготовано таблицю, в якій було продемонстровано зв'язок наявних законів і законопроекти України з цими трьома директивами.

Було визначено елементи, в яких українські закони (законопроекти) відрізняються від вимог директив ЄС, їх було представлено ДАЕЕ а також надано консультації, яким чином варто змінити українське законодавство.

Німецькі та французькі експерти у рамках підкомпонента 1.1 представили такі презентації:

- презентація щодо впровадження Директиви EPBD на національному рівні (на прикладі Німеччини);
- презентація щодо вимог Директиви EED;
- презентація на тему «Директива з енергоефективності — німецький та загальноєвропейський підхід»;
- презентація на тему «Гармонізація будівельного сектору у Європі».

Підкомпонент — система заохочень розвитку енергоефективності

Діяльність – оцінювання та аналіз недоліків місії

Важливим результатом цього підкомпонента є визначення основних бар'єрів розвитку енергоефективності в Україні, а саме:

- низькі ціни на енергію;
- економічна нестабільність.

1. Низькі ціни на енергію.

Навіть за наявності дуже добре розробленої заохочувальної програми, подолати цей бар'єр дуже важко. Бар'єр низьких цін може бути подолано лише шляхом скорочення субсидій та введення енергетичних податків. Прибуток від податків на енергію (пальне) та електроенергію можна використати на полегшення податкового тягаря для деяких платників (приклад: у Німеччині прибуток від такого податку виплачується у фонд соціального страхування, таким чином вартість енергії зростає, однак скорочуються витрати на робочу силу). Можливі пільги для деяких галузей чи груп населення.

2. Економічна нестабільність.

Навіть заходи повністю можливі з економічної точки зору, які обіцяють розумну окупність часто не вживаються. Причини цього:

- горизонти розрахунку невеликі, інвестори вимагають окупності проектів через кілька років;
- багато ефективних інвестицій пропонують надійну, однак не швидку окупність. З огляду на високу вартість інвестицій, період окупності часто становить десять і більше років, а для таких проектів отримати кредитне фінансування в Україні дуже важко;
- присутня також невпевненість у періоді тривалості умов рамкової угоди;
- бар'єром також виступають транзакційні витрати на планування, розробку, фінансування та ліцензування.

Визначено основні галузі, у яких переважає низька енергоефективність та у яких система заохочень може бути найефективнішою.

- Більшість електростанцій застарілі та низькоефективні, а технічне обслуговування частини із них незадовільне. Більшість заходів із вдосконалення та модернізації вимагатимуть значного вкладення коштів. Також електростанції несуть багато втрат при транспортуванні через технічні втрати та неоплачуване споживання електроенергії. У випадку місцевих вугільних електростанцій можна досягти підвищення ефективності шляхом ефективнішого збагачення та промивання вугілля.

- Обігрів районів. Котли у більшості неефективні і присутні значні втрати у системах розподілу тепла. Зливні установки вимагають дорогої модернізації або заміни на нові. Муніципалітети не мають достатніх інвестиційних фондів. Окрім того, існують організаційні проблеми, викликані невпевністю власності будівель.
- Будівлі. Також бракує відповідних операційних стандартів. Впровадження стандартів можливе лише шляхом впровадження всебічної системи аудитів, ліцензування та інспекцій. Часто власники та мешканці житлових будинків не можуть дозволити собі модернізацію систем опалення. (Особливою проблемою є модернізація панельних будинків.)

Нижче наведено основні результати обговорення можливих енергетичних ініціатив, прийнятних для України.

- Ціни та субсидування. В Україні не досягнуто того рівня цін на енергію, який дозволив би покрити витрати. Існує відкрите та приховане субсидування. У країнах-учасницях ЄС субсидування має бути виправданим відповідно до правил субсидування країни, іноді рівень їх має відповідати вимогам Європейської комісії. З огляду на соціальні наслідки, цієї мети не можна досягнути за короткий термін. Краще розробити координовану програму, яка далі гарантувала б доступність енергії, полегшувала тягар для бюджету країни та дозволяла використання лише цільових субсидій, за якими особи та підприємства, визнані такими, що мають потребу у підтримці, отримували б енергію за цінами, нижчими, ніж рівень, достатній для покриття витрат. Оскільки вартість енергії є найважливішою рушійною силою заходів з енергоефективності, у Європі існує стандартна практика накладання податків на деякі форми енергії, таким чином піднімаючи ціни на рівень, вищий, ніж ринковий.
- Стандарти енергоефективності та сприяння їх дотриманню. Підтримка енергоефективності, окрім заходів, пов'язаних із підвищенням цін, може також виконуватися шляхом впровадження та вимог дотримання стандартів енергоспоживання та енергетичної ефективності. Такі стандарти вважаються доречними та застосовуються в усіх країнах ЄС з різною метою. В ЄС існує багато політик та директив, які встановлюють і вимагають дотримання таких стандартів. Як приклад можна навести: – енергоспоживання побутової техніки; – енергоспоживання будівель, особливо стосовно опалення тощо;
- Енергетичні аудити. (див. підкомпонент 1.3)
- Добровільні угоди. В принципі, добровільні угоди не є заохочувальними. Вони є радше формою ринкових цілей та стандартів, обов'язковою до виконання без посилання на прямі вимоги (див. діяльність 1.2.11–1.2.15).
- Енергоємні галузі промисловості та обігрівальні пристрої високої потужності: Усі в Україні погоджуються, що існує великий потенціал енергозбереження у важкій промисловості та на електростанціях. Інвестиції, які у поточних умовах обіцяють бути прибутковими та можуть сприяти значному скороченню енергоспоживання цілком можливі. Такі інвестиції значні та часто довготермінові, а отже, потребують стабільної політичної та законодавчої ситуації, а також довготермінового кредитування. Установа довготермінового кредитування з інституційними механізмами, які дозволяють техніко-економічну оцінку інвестиційних планів та методів контролю прогресу можливо могла б стати фактором, який сприятиме виникненню таких інвестицій, які навіть у поточних умовах гарантують окупність, однак таку установу не створено через брак коштів. Щоб бути ефективним, довготермінове кредитування потребує хоча б стабільної економічної та законодавчої ситуації.

- Будівлі. Для нових будівель, звісно, найкраще встановити необхідні стандарти та контролювати їх дотримання. Для уже збудованих будівель основою економічної поведінки та енергозаощаджень є особиста відповідальність споживачів енергії. Передумова цієї зустрічі. Відповідно до думки опитаних чиновників, облік є прогресивним явищем і його необхідно застосовувати хоча б до нових будівель. Найскладнішою проблемою є впровадження енергоефективності у вже збудованих будівлях, оскільки модернізація енергосистем дуже витратна і як правило власникам і мешканцям бракує коштів на такі вдосконалення. Існує також правова позиція, згідно з якою держава не може просто робити жорсткішими умови ліцензування, на які покладається власник/оператор. З цієї причини стандартна практика полягає у підтримці модернізації енергосистем у наявних будівлях за громадські кошти. У цьому питанні рекомендується детальніше ознайомитися із досвідом німецького банку German KfW-Bank, який допомагав підтримувати заходи з енергоефективності у будівлях шляхом встановлення конкретних цілей та надання фінансової підтримки.
- Обігрів районів: Модернізація районних котелень є пріоритетним завданням для будь-якої політики з енергоефективності в Україні. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України впроваджує програму вдосконалення та модернізації систем опалення районів від інвестицій в ефективніші котли до встановлення вимірювальних систем. Інвестиції в енергоефективність дуже витратні. Сучасні котли доволі дорогі, дорого коштує ремонт та вдосконалення розгалуженої системи трубопроводів, значних фінансових інвестицій вимагає також обладнання будинків та квартир новими лічильниками та контрольними приладами. Ситуація в організаціях також складна, оскільки у цій галузі необхідна співпраця та інвестування з боку національного уряду, регіонів та, часто, муніципалітетів. Важливим кроком вперед із технологічної точки зору буде загальне впровадження комбінованого виробництва тепла та енергії у системах теплогенерації. Вартість таких інвестицій включатиме не лише парогенератори та турбіни, але і з'єднання з мережею. Як засіб заохочення уряд може розглянути особливий пільговий закупівельний тариф на енергію, вироблену системами комбінованого виробництва тепла та енергії. Рівень такого тарифу має відповідати рівню тарифу на енергію із відновлюваних джерел. Також уряд може розглянути варіант договірної угоди з усіма власниками/операторами систем опалення районів, у якій буде визначено помірний, однак обов'язковий до виконання графік їх модернізації та заміни. (У цьому контексті доцільно ознайомитися з аналогічним досвідом Німеччини. У Німеччині існують окремі закони та спеціальні заохочувальні заходи для підтримки комбінованого виробництва тепла та енергії у цілому, не зосереджений на опаленні районів. Основними інструментами впровадження є обов'язкова вимога для системних операторів приймати енергію від таких установок і виплачувати додаткову надбавку за електроенергію, вироблену таким способом. Також присутня інвестиційна підтримка.)
- Контракти, пов'язані з енергетикою, та енергетичні сервісні компанії. Ні контракти, пов'язані з енергетикою, ні енергетичні сервісні компанії не можна вважати способами заохочення. Заохочення для підприємства-енергоспоживача полягає радше у тому, що енергетичні послуги, яких воно потребує, можна отримати за менші кошти. Впровадження контрактів для такого заохочення не обов'язково вимагає наявності сервісних енергетичних компаній. Насправді необхідним є відповідне законодавство, яке сприяє утворенню контрактів, пов'язаних із підвищенням енергоефективності. Стратегії для підтримки енергоефективності в Україні можуть включати: а) коригування законодавчої бази для сприяння укладанню таких контрактів; б) заохочення, а часом навіть примус, комунальних підприємств укладати такі контракти; в) створення певної моделі сервісної енергетичної компанії у промислових зонах чи комерційних містах із підтримкою з боку громади. Для громадських енергоспоживачів, перевага укладання контрактів про підвищення енергоефективності часто полягає у тому, що такі контракти дозволять зменшити тягар фінансування інвестицій у енергоефективність для приватних компаній.
- Кредитні лінії із пільговими умовами. Забезпечення позик з умовами, кращими, ніж пропонує ринок, може бути розумним інструментом для підтримки інвестицій в енергоефективність. Цей вид субсидування, звісно ж, потребує підтвердження виправданості, що зазвичай можна побачити у тому, що на наявні підприємства (у даному випадку — на наявні заводи та будівлі) часто накладаються нові та неочікувані вимоги. Розробка та впровадження таких кредитних ліній є стандартним заохочувальним заходом, який вживають міжнародні фінансові установи. В Україні

існує потенціал для багатьох інвестицій в енергоефективність, які є технічно можливими та доволі рентабельними (наприклад, з терміном окупності до п'яти років), які, однак, не було здійснено. Якими би не були бар'єри для таких заходів, пропозиція довготермінової позики з пільговою відсотковою ставкою може бути заохочувальним заходом, який допоможе змістити шальки терезів на користь інвестицій в енергоефективність. Практично на сьогодні таку лінію кредитування пропонує компанія «УкрЕКСО», з рефінансуванням з боку ЄБРР та наглядом з боку ДАЕЕ.

- Ефективність при використанні пального для двигунів. Значна частка енергії в Україні припадає на дорожній транспорт. У Європі існує багато стандартів та заохочень, які перебувають у розробці чи вже впроваджено у дію. Найпростішим з точки зору управління і найефективнішим заходом є підвищення вартості пального шляхом оподаткування. Це стандартна практика, яка застосовується в усіх країнах-учасниках Європейського Союзу. Інші заохочувальні програми, як-от обмеження викидів CO₂ чи премії за відмову від застарілих транспортних засобів виправдані лише за умови їх застосування до пасажирських автомобілів.

Діяльність з закупівель та добровільних угод

Рекомендації щодо нормативного законодавства стосовно державних закупівель в Україні

Окрім регулювання уже здійсненого у рамках Закону України «Про здійснення державних закупівель», у загальному можна порекомендувати таке.

Державні постачальники зв'язані вимогами законодавства у галузі державних закупівель і повинні бути неупередженими, ставитись до всіх сторін на рівних, прозорими та відповідати вимогам чесної конкуренції. Ці правила будують межі, стосовно яких енергоефективність може і повинна братись до уваги.

- Перш за все, межею, яка дозволить залучити екологічні аспекти у процес закупівель будуть експлуатаційні характеристики. В експлуатаційних характеристиках можуть міститись вимоги до певного методу виробництва, маркування чи інших стандартів енергоефективності.
- По друге, показники з енергоефективності мають бути важливими факторами для вибору постачальника і мають згадуватися у комерційних пропозиціях.
- По третє, аспекти енергоефективності слід обов'язково враховувати при виборі найкращої пропозиції. Замість того, щоб надавати перевагу пропозиції із найнижчою закупівельною ціною, краще вибрати продукт або послугу з найнижчою вартістю виробництва (витрати на енергію, технічне обслуговування та переробку відходів) як економічно вигіднішу.

Рекомендації щодо нормативного законодавства стосовно державних закупівель в Україні

Про добровільні угоди.

- Добровільні угоди не є обов'язковою умовою (їх має лише половина країн ЄС).
- Добровільні угоди можна поділити на три типи: повністю добровільні угоди, добровільні угоди з передбаченою можливістю законодавчого регулювання у майбутньому та угоди з майже обов'язковою участю, пов'язаною з тим, що відмова від участі викличе певні покарання.
- Тому, краще називати такі угоди «угодами на договірній основі».

Вимоги до добровільних угод.

- Добровільну угоду має розробити, розглянути та контролювати держава, яка також повинна забезпечити її дію. Тому підготовку та остаточний контроль добровільних угод має виконувати керівництво держави.
- Однак, обов'язки з впровадження, функціонування та контроль за виконанням добровільних угод необхідно передати промисловим організаціям чи консультативним компаніям, які згодом звітують про процес та доводять належне застосування таких угод.
- Практичну користь з добровільних угод можуть отримати галузі промисловості з невеликою кількістю агрегатів чи підприємств-учасників. Заходи, що стосуються житлового сектору та галузі обслуговування важко виконувати у рамках таких угод, оскільки ці галузі налічують велику кількість партнерських компаній без відповідного представництва.

Заохочення добровільних угод:

- загроза обов'язково регулювання, введеного без проведення переговорів;
- тиск на галузь з боку уряду чи громадськості, викликаний незадовільним становищем охорони здоров'я, довкілля та енергозбереження;
- високі витрати на енергію, які можуть завдати шкоди державному та приватному сектору;
- фінансове полегшення (1): державне фінансування роботи консультантів, включно з аудитами чи інвестиціями, довготермінові кредити, пільгові позики, гарантії;
- податок на енергію чи викиди вуглекислого газу з пільгами.

Навчальний візит з метою ознайомлення із добровільними угодами (Німеччина) у листопаді:

- Інститут системних і інноваційних досліджень Товариства ім. Фраунгофера;
- Агентство з охорони довкілля та клімату федеральної землі Баден-Вюртемберг;
- Інститут ефективного використання ресурсів та енергетичних стратегій;
- Торгово-промислова палата м. Карлсруе;
- ebm-papst (компанія з виробництва вентиляторів та двигунів);
- асоціація «Мережна модель промислової охорони довкілля та сталої економіки Хогенлое»;
- візит у Шарнхаузер Парк (програма Policity, ініціатива ЄС Concerto);
- Міське управління асоціації місцевих підприємств федеральної землі Баден-Вюртемберг;
- Інститут енергетичної економіки та раціонального використання енергії;
- Міністерство охорони довкілля, клімату та енергетичної промисловості федеральної землі Баден-Вюртемберг.

Підкомпонент 1.3: Енергетичні аудити та Енергетичний менеджмент

I. Безпосередні цілі Підкомпоненту

Партнерський договір надав ряд основних цілей, пов'язану з ними діяльність та отримані результати.

Договір про партнерство, Додаток A1

Стаття 3 та 4:

- Перегляд схеми впровадження Енергетичних аудитів та відповідного законодавства

- Транспонування Стандартів Європейського комітету зі стандартизації (стандарти CEN) стосовно енергетичного менеджменту до українських технічних норм.
- Розробка законодавчої та нормативно-правової бази для Управління та контролю енергоспоживання/енерговитрат (DSM)
- Визначення головних перешкод, що виявились при попередньому впровадженні Системи енергетичних аудитів в Україні
- Обговорення можливості та критеріїв впровадження Обов'язкових аудитів з директивними органами

Підкомпонент складався як з Енергетичного аудиту, так і з Енергетичного менеджменту (ЕнМ), хоча й ЕнМ не був чітко зазначений в обов'язкових результатах, як вказано вище.

Були розглянуті та запропоновані стандарти Європейського Комітету зі Стандартизації стосовно енергетичного аудиту (CEN 16247) та енергетичного менеджменту (CEN 16001), оскільки вони все ще діяли та не були замінені (як, наприклад, CEN 16001) узгодженими у світовому масштабі та затвердженими Стандартами ISO 50000.

Впродовж усього етапу впровадження проекту проводились обговорення з відповідальними посадовцями та експертами ДАЕЕ, які надавали свої поради під час зустрічей, пов'язаних з виконанням пунктів 1.3.1 – 1.3.13, під час Семінарів з Енергетичного аудиту (впродовж лютого 2013 року) та з Енергетичного менеджменту (впродовж жовтня 2013 року) та під час Ознайомлювальних поїздок до Франції та Німеччини, де проводилися консультації із відповідними експертами та демонструвалося практичне застосування. Впродовж усього етапу впровадження до проекту були залучені українські директивні органи за допомогою ДАЕЕ.

Також впродовж семінарів обговорювалися основні перешкоди на шляху підходів попереднього впровадження. Було зроблено припущення, що Стандарти ISO допоможуть здолати труднощі, пов'язані з попереднім впровадженням та дозволять успішно реалізувати Енергетичний аудит та Енергетичний Менеджмент в Україні.

Були виконані наступні Дії під час комплексу систематичних та послідовних дій, що вже описано у договорі про партнерство:

II. Оціночні місії та Аналіз недоліків Енергетичного аудиту

Положення у рамках української законодавчої та нормативно-правової бази

Українська законодавча та нормативно-правова база

Закон про раціональне використання паливно-енергетичних ресурсів

На основі інформації, доступної після видання Проекту «Закону про раціональне використання паливно-енергетичних ресурсів», отриманого в англійській версії від Представництва ЄС 18 квітня 2013 року, та після обговорень з експертами ДАЕЕ, з'ясувалося, що ця остання версія Законопроекту не містила загальних зобов'язань стосовно обов'язкових енергетичних аудитів для усіх типів організацій.

Стаття 14(1) законопроекту говорить, що «Енергетичний аудит може проводитися на обов'язковій основі чи за запитом суб'єкта економічної діяльності».

Стаття 14(2) законопроекту передбачає виконання Енергетичного аудиту як обов'язкового для визначеного ряду секторів та випадків:

- Суб'єкти природної монополії
- Суб'єкти економічної діяльності, які подають запити на державну підтримку з метою впровадження заходів із раціонального використання енергії, та які фінансуються державним та місцевим бюджетами (що підтримуються матеріальним заохоченням)
- Суб'єкти економічної діяльності, які принаймні на 50% є державною власністю, та з річним споживанням енергії понад 1,000 тон у нафтовому еквіваленті
- Суб'єкти економічної діяльності, які мають намір укласти угоди про добровільну допомогу в області раціонального використання енергетичних ресурсів з «центральною органом виконавчої влади, відповідальним за впровадження державної політики у сфері раціонального використання паливно-енергетичних ресурсів та збереження енергії»;
- Бюджетні установи з річним споживанням енергії понад 1,000 тон у нафтовому еквіваленті.

Директива ЄС 2012/27/EU

Директива ЄС 2012/27/EU, а саме Стаття 8 «Енергетичні аудити та Системи енергетичного менеджменту» визначає наступні зобов'язання для держав-членів ЄС:

- Сприяти наданню можливості усім кінцевим споживачам проводити високоякісні та економічно ефективні енергетичні аудити, які будуть:
 - проводитися на незалежній основі кваліфікованими експертами та/чи спеціалістами, акредитованими за кваліфікаційними вимогами;
 - виконуватися та контролюватися незалежними органами згідно із національним законодавством.
- Впровадити схему контролю та перевірки якості енергетичних аудитів, проведених енергетичними аудиторами;
- Встановити прозорі та недискримінаційні мінімальні вимоги до проведення енергетичних аудитів (визначені у Додатку VI Директиви);
- Контролювати, що підприємства (окрім малих та середніх підприємств) проводять енергетичний аудит принаймні раз на чотири роки;
- Енергетичні аудити можуть проводитися окремо або бути частиною розширеного екологічного аудиту;
- Енергетичні аудити можуть бути частиною системи енергетичного чи екологічного менеджменту, сертифікованою за відповідними європейськими або міжнародними стандартами;
- Розробити програми заохочення малих та середніх підприємств (МСП) до проведення енергетичних аудитів із подальшим виконанням рекомендацій таких аудитів;
- Впроваджувати навчальні програми для атестації енергетичних аудиторів.

Одним із центральних аспектів цих положень є той, що підприємства, які не належать до малих та середніх, повинні здійснювати енергетичні аудити на обов'язковій основі, що вказано у Статті 8(4) Директиви:

«Держави-члени ЄС повинні забезпечити, що на підприємствах, які не є малими та середніми, проводиться енергетичний аудит, який здійснюється на незалежній та економічно ефективній основі кваліфікованими та/чи акредитованими спеціалістами та виконується і контролюється незалежними органами [...]».

Пункт 24 Декларативної частини Директиви посилається на європейські та міжнародні стандарти, які необхідно брати до уваги при виконанні обов'язкових енергетичних аудитів, такі як: EN ISO 50001 (Системи енергетичного менеджменту), чи EN 16247-1 (Енергетичні аудити), чи, якщо включати Енергетичні аудити, EN ISO 14000 (Системи екологічного менеджменту).

Та насамкінець, Стаття 16(1) Директиви передбачає, що:

«У разі, якщо держава-член ЄС вважає, що національний рівень технічної компетенції, об'єктивності та надійності не є достатнім, то вона повинна забезпечити, що [...] постачальникам енергетичних послуг, енергетичним аудиторам та енергетичним менеджерам надані або будуть надані сертифікаційні та/чи акредитаційні схеми та/чи еквівалентні їм кваліфікаційні схеми, включаючи у разі необхідності відповідні навчальні програми [...]».

Висновки

Первинне законодавство

Недавній проект закону з питань раціонального використання паливно-енергетичних ресурсів відповідає положенням Статті 8(4) Директиви 2012/27/EU тільки у тій частині, яка говорить, що «на підприємствах, які не є МСП, повинні проводитися незалежні та економічно ефективні енергоаудити кваліфікованими та/або акредитованими експертами або реалізовуватися і контролюватися з боку незалежних органів; та [...] енергоаудит повинен проводитися на підприємствах (крім малих і середніх підприємств) принаймні раз на чотири роки». Вимоги Директиви ЄС, які належать до енергоаудитів як частини ширшого екологічного аудиту або системи енергетичного або екологічного менеджменту, не висвітлені у проекті закону, також там немає жодних положень, які б передбачали програми заохочення МСП провести енергоаудит та виконати рекомендації, отримані у ході таких аудитів.

Це означає, що новий Закон з питань раціонального використання паливно-енергетичних ресурсів повинен бути узгоджений із положеннями Директиви 2012/27/EU з метою забезпечення відповідності та послідовності.

Вторинне законодавство

Державні положення з питань Енергетичних аудитів

Є ряд положень, які було прийнято в Україні, та які діють у цей час:

- Наказ Державного комітету України з енергозбереження № 49 від 12.05.1997 «Тимчасові положення про порядок проведення енергетичного обстеження та атестації спеціалізованих організацій на право його проведення»;
- Наказ Державного комітету України з енергозбереження № 27 від 09.04.1999 «Положення про порядок організації енергетичних обстежень»;
- Наказ Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України (SAEE) № 28 від 21.03.2012 «Про затвердження Угоди про співробітництво між спеціалізованою організацією, сертифікованою ДАЕЕ на право проведення енергетичного аудиту, та Центральною групою енергоаудиту ДАЕЕ»;
- Наказ Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України ДАЕЕ № 56 від 20.05.2010 «Стандартна процедура – Загальні вимоги до організації та проведення енергетичного аудиту».

У наступній таблиці наведено існуючі положення у якості короткого огляду та надано деякі пояснювальні коментарі:

У ході підготовки семінару з енергоаудиту у лютому 2013 року увага приділялася відібраним та переведеним українським стандартам та законодавству.

Виявилось, що багато з них досі діють, оскільки вони не були анульовані офіційно, але більше не застосовуються практично.

Цілком очевидно, що ці процедури та стандарти були ретельно розроблені, добре структуровані та деталізовані. Вони надають детальні процедурні рішення для якомога більшої кількості можливих випадків організацій, процесів і секторів.

Стандарт 4713:2007 про Процедури і вимоги до організації робіт в умовах промислового підприємства має належну структуру, яку повинні мати стандарти, має відповідну систематику, містить глави та зміст. У якості приклада досить деталізованої структури та стандартних процедур можна навести Главу 5.4, де описані 6 різних типів енергетичних аудитів та різні способи для їх проведення. Всі інші і наступні розділи повинні мати таку ж ступінь детального опису для того, щоб зберегти всю Стандартну процедуру документа послідовною.

Наказ про Стандартну процедуру «Загальні вимоги до організації та проведення енергетичного аудиту» № 56 від травня 2010 року відповідає такому формату і надає відповідні детальні описи; цей документ містить 85 сторінок, включаючи, наприклад, ряд прикладів, таблиці даних і оціночні схеми.

Очевидно, що ці докладні процедури створюють проблему для будь-якого аудитора, за умови, що є необхідність виконання усіх цих кроків у всіх випадках і конкретних ситуаціях.

Необхідно взяти до уваги та обговорити ці питання для того, щоб забезпечити більшу гнучкість при введенні у дію енергоаудиту з тим, щоб мати можливість застосовувати його ширше та охопити будь-які реальні випадки у прагматичному сенсі. При цьому повинні зберігатися критерії та гарантії якості.

Європейські та міжнародні стандарти у сфері Енергетичних аудитів

Відповідно до пункту 24 Декларативної частини Директиви 2012/27/EU «Енергетичні аудити повинні враховувати відповідні європейські та міжнародні стандарти, такі як: EN ISO 50001 (Системи енергетичного менеджменту), чи EN 16247-1 (Енергетичні аудити), чи, якщо включати Енергетичні аудити, EN ISO 14000 (Системи екологічного менеджменту)».

З метою подальшого сприяння здійсненню цієї рекомендації, Комісія ЄС видала Мандат M/479 до

CEN / CENELEC та ETSI для розробки стандартів стосовно проведення енергетичних аудитів (що належать до Директиви 2006/32/EC). Ці стандарти включають:

- EN 16247-1: Енергетичні аудити – Частина 1: Загальні вимоги
- prEN 16247-2: Енергетичні аудити – Частина 2: Споруди (проект)
- prEN 16247-3: Енергетичні аудити – Частина 3: Процеси (проект)
- prEN 16247-4: Енергетичні аудити – Частина 4: Транспорт (проект)

На міжнародному рівні ISO у даний час розробляє стандарти ISO/CD 50002 «Енергетичні аудити», який по суті відобразить положення серії стандартів EN 16247.

Порівняльна оцінка Стандартів з Енергетичних аудитів та Висновки

На основі першого порівняння ДСТУ 4713:2007 з EN 16247-1 (загальні вимоги) та prEN 16247-3 (процеси), виявляється, що:

ДСТУ 4713:2007 та EN 16247-1 мають багато паралелей у структурі та змісті. Наприклад, вимоги до якості та процес / процедури енергоаудиту, визначені в обох документах.

З іншого боку, також є багато відмінностей, які в основному належать до деталей, наприклад, точний обсяг робіт з енергетичних аудитів (як визначено у процесі/ процедурах енергоаудиту) та інші специфічні вимоги. Загалом, ДСТУ 4713:2007 виглядає більш розпорядчим, ніж EN 16247-1.

Схожі паралелі та відмінності можна простежити між ДСТУ 4713:2007 та проектом стандарту EN 16247-3 (процеси). Перелік даних, які підлягають збору, щодо виробничих процесів, більш докладний у prEN 16247-3, у той час, як план вимірювання, викладений у prEN 16247-3 є вичерпнішим, але менш розпорядчим відносно того, яким повинен бути план вимірювань.

Висновок:

Можна зробити висновок, що розрив між існуючим Українським національним стандартом та Міжнародними стандартами, такими як серії європейських стандартів EN 16247, санкціоновані та рекомендовані Європейською комісією, або новішим стандартом ISO 50002, можна вважати відсутнім, і що вони можуть розглядатися як аналоги.

Серії Стандарту CEN 16247 або ISO 50002 можуть бути застосовані у якості обов'язкового, узгодженого на міжнародному рівні стандарту як частина майбутнього вторинного законодавства в Україні, а існуючі українські стандарти можуть бути використані у якості керівництва для тих організацій, секторів і процесів, де вони підходять та можуть бути застосовані конструктивно.

III. Службові завдання з оцінки та Аналіз недоліків положень з Енергетичного менеджменту у рамках української законодавчої та нормативно-правової бази

Українська законодавча та нормативно-правова база

Закон про раціональне використання паливно-енергетичних ресурсів

Останній проект закону про раціональне використання паливно-енергетичних ресурсів містить деякі положення, що стосуються «Енергетичного менеджменту».

Відповідно до статті 13(1) проекту, виконання енергоаудиту має бути обов'язковим для усіх підприємств та інших організацій із річним споживанням енергії > 5000 тон у нафтовому еквіваленті.

Стаття 13(3) проекту приписує наступне:

- Енергетичний менеджмент повинен бути впроваджений згідно з відповідними національними та міжнародними стандартами;

- Підприємства та інші організації, які ввели у дію Енергетичний менеджмент, атестовані у порядку, встановленому ДАЕЕ, не підлягають обов'язковим Енергетичним аудиторам;
- Порядок введення у дію Енергетичного менеджменту повинен встановлюватися Кабінетом Міністрів України.

Усі без виключення вимоги статті 13(3) відповідають вимогам Директиви 2012/27/EU, вони навіть виходять за рамки того, що вимагається відповідно до Директиви.

Вторинне законодавство

Державні положення у галузі енергетичного менеджменту

На відміну від різних положень («Наказів») в області енергетичних аудитів, на даний час немає ніякого чинного вторинного законодавства щодо енергетичного менеджменту.

Відповідно до статті 13(3) законопроекту: «Порядок введення у дію Енергетичного менеджменту повинен встановлюватися Кабінетом Міністрів України».

Рекомендації для майбутнього вторинного законодавства у сфері Енергетичного менеджменту

Для того, щоб відповідати вимогам Директиви 2012/27/EU (та її транспонування до нового Закону про раціональне використання паливно-енергетичних ресурсів), майбутнє вторинне законодавство повинно включати, як мінімум:

- Обов'язкові керівні принципи для реалізації систем енергетичного менеджменту, які посилаються на відповідні стандарти, зокрема, новий національний стандарт, еквівалентний EN ISO 50001, у тому числі мінімальні вимоги;
- Правила з сертифікації систем енергетичного менеджменту;
- Правила для кваліфікації та акредитації організацій, що мають право сертифікувати системи енергетичного менеджменту;
- Рекомендації щодо стимулювання малого та середнього бізнесу для реалізації систем енергетичного менеджменту.

Національні українські стандарти у сфері Енергетичного менеджменту

У даний час існують наступні українські національні стандарти:¹

- ДСТУ 4472:2005 «Енергозбереження. Системи енергетичного менеджменту. Загальні вимоги».
- ДСТУ 4715:2007 «Енергозбереження. Системи енергетичного менеджменту промислових підприємств. Склад і обсяг робіт на стадії розробки і впровадження».
- ДСТУ 5077:2008 «Енергозбереження. Системи енергетичного менеджменту промислових підприємств. Аудит та контроль ефективності роботи».

Усі ці стандарти застосовуються на добровільних засадах.

Висновок:

Можна зробити висновок, що попри деяку різницю між існуючим Українським національним стандартом та Міжнародними стандартами, такими як ранній EN 16001 та узгоджені на міжнародному рівні серії стандарту EN ISO 50001, санкціоновані та рекомендовані Європейською комісією, їх можна тлумачити як аналоги.

ISO 50001 може бути застосований у якості обов'язкового та узгодженого на міжнародному рівні

стандарту як частина майбутнього вторинного законодавства в Україні, а існуючі українські стандарти можуть бути використані у якості Керівних принципів для тих організацій, секторів і процесів, де вони підходять та можуть бути застосовані конструктивно. Вони можуть бути додатковою підтримкою стандарту ISO 50004 Рекомендації з введення у дію.

IV. Узгоджені Стандарти ISO у сфері Енергетичного аудиту та Енергетичного менеджменту

Взаємозв'язок між Енергетичним аудитом та Енергетичним менеджментом

Енергетичний аудит

Енергетичний аудит є систематичним збором, вимірюванням чи оцінкою енергетичних ресурсів та даних про споживання енергії та оцінкою Енергетичного профілю організації. Буде обговорюватися потенціал енергозбереження та можливі заходи. Будуть розроблені рекомендації для зменшення споживання енергії, а також відповідні організаційні заходи, якщо вони можуть зробити свій внесок.

Енергетичний аудит є відображенням енергетичної ситуації в організації, під час його проведення складається технічний Звіт та пропонуються заходи щодо її поліпшення. Чи буде він прийнятий, чи будуть вводитися у дію заходи, спрямовані на поліпшення енергетичної ситуації, та отримано вдосконалення, буде залежати від рішення вищого керівництва організації.

У негативній ситуації не буде вчинено ніяких дій, наприклад, через відсутність фінансових коштів, організаційних бар'єрів, затримок і т.д.

Зазвичай прибуток, скорочення витрат та зменшення споживання енергії чітко видно, тому можна очікувати відповідних кроків.

Енергетичний менеджмент

Енергетичний менеджмент має базовий компонент, який є майже таким же, як і у енергетичного аудиту. Але Енергетичний менеджмент вимагає набагато більше, а саме: впровадження та функціонування системи, Моніторинг та Вдосконалення, ведення Документації та Звітності та встановлення і впровадження Енергетичної політики організації з метою енергозбереження протягом певних відрізків часу та з постійним вдосконаленням процесів.

Енергетичний менеджмент веде набагато далі і є процесом інтерналізації у рамках організації за підтримки вищого керівництва, він реалізується на практиці співробітниками та постійно вдосконалюється з плином часу. Це гарантує належну його реалізацію у порівнянні з Енергетичним аудитом.

V. Стандарт CEN 16247 з енергетичного аудиту та стандарт ISO 50002

Стандарт CEN 16247 все ще у силі і повинен бути рекомендований у першу чергу. Відповідний стандарт ISO все ще знаходиться на стадії голосування. Можна очікувати його затвердження, після чого розпочнеться процес затвердження відповідно до Віденської угоди і він замінить стандарт CEN за умови достатньої кількості більшості голосів. Взагалі затверджені стандарти ISO вище за значимістю та актуальністю, тому що вони узгоджені у глобальному масштабі і тим самим вони визнаються і як Сертифікат якості, і як передова Адміністративна Кваліфікація організації та її продукції або послуг.

Структура і зміст обох стандартів досить схожі, тому що стандарт CEN 16247 послужив у якості шаблону при розробці ISO 50002. Було враховано більшість його змісту, та Стандарт був більш узагальнений, так щоб більшість організацій-членів ISO могли застосовувати даний Стандарт у якості стандарту, узгодженого на глобальному рівні.

VI. Стандарт ISO 50001 Системи Енергетичного менеджменту (EnMS)

Стандарт ISO 50001 Системи енергоменеджменту (EnMS) вступив у силу у липні 2012 року, і це викликало значний інтерес та зацікавленість цілого ряду підприємств і організацій реалізувати його. Це відбулося головним чином через різке збільшення цін на енергоносії у тих країнах, які мають повне фінансування витрат на виробництво енергії та палива.

Крім того, матеріальне заохочення, таке як податкові пільги для енергоємних галузей промисловості та звільнення від Тарифів на енергію (Положення про сприяння використанню поновлюваних джерел енергії) призводить у Німеччині до подальшого зростання попиту на впровадження системи енергетичного менеджменту у рамках їх відповідних організацій.

У більшості випадків проведення енергоаудиту є поштовхом для рішення впровадити систему енергетичного менеджменту. Це може чітко показати потенціал економії енергії та витрат при впровадженні системи енергоменеджменту. Якщо наявні достатні потенціали енергозбереження, зміна або модифікація/ модернізація технічних систем та продуктів стає практично можливою та економічно конструктивною, а її впровадження може бути досягнуто за коротші терміни, то таке рішення буде рішуче підтримано.

Головною концепцією є систематичний, повністю описаний процес запису даних, всієї відповідної технічної та системної інформації та споживачів енергії у рамках організацій. Необхідно встановити так звану Базову лінію та цілі для економії енергії; мають бути визначені вид і кількість первинної енергії, палива та електричної енергії. Таким чином, будуть розроблені оцінки та рекомендації щодо

покращення, а також специфічні заходи у рамках технічних систем. Повинні бути реалізовані системно- та організаційно-пов'язані зміни і модифікації у структурі і процесі організації. Цей повномасштабний процес також включає зворотній зв'язок, навчання персоналу, функціональне управління та контроль. Також необхідно виміряти і оцінити, наскільки є успішним виконання самостійно визначених цілей у сфері економії енергії.

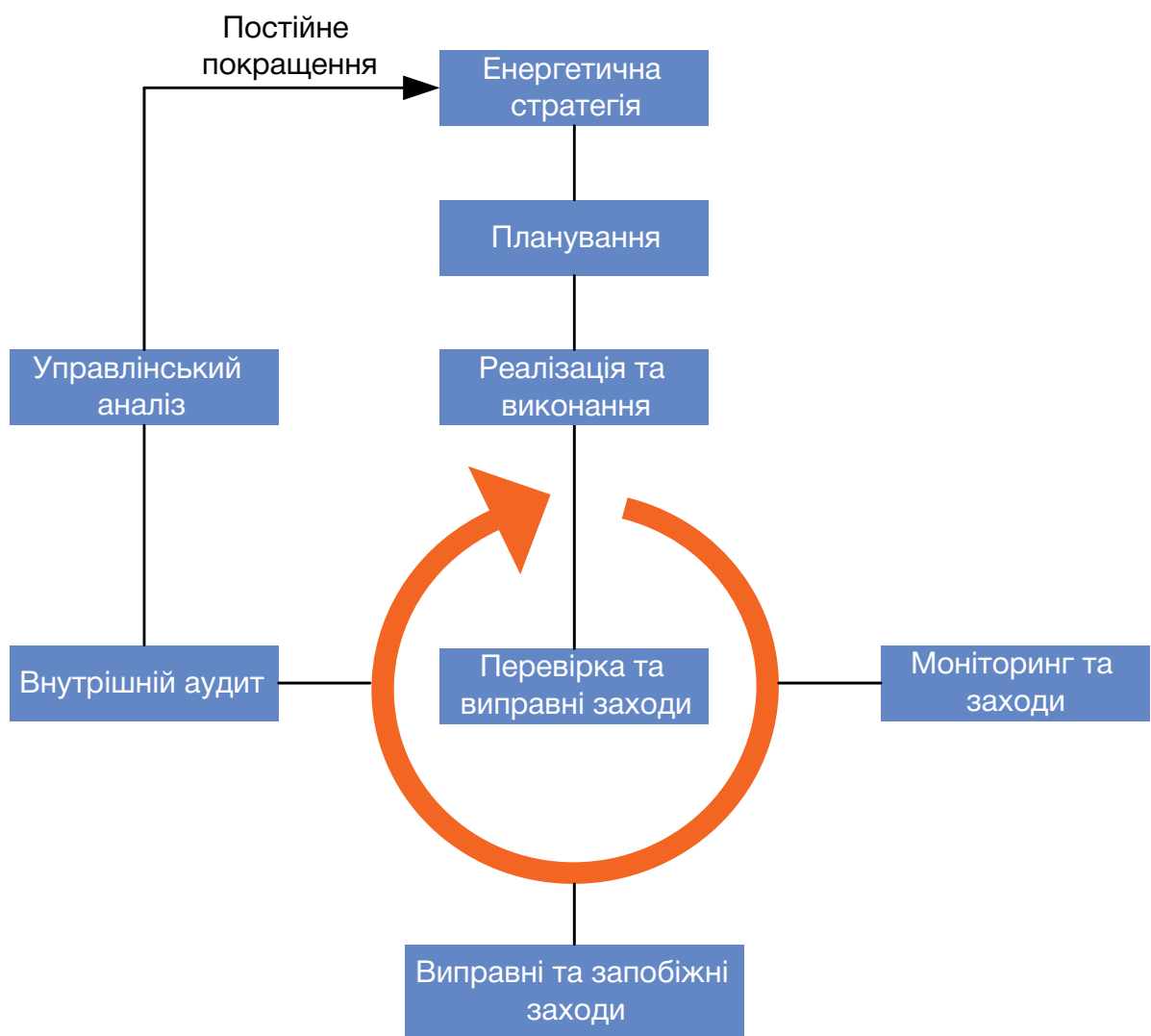
Крім того необхідно встановити безперервний процес поліпшення. Наступний рівень цілей для подальшої економії енергії буде визначатися безпосередньо самою організацією, але необхідно виконувати моніторинг прогресу і досягнень.

Наступна схема ілюструє принцип і циклічний процес Енергетичного менеджменту:

Модель Системи Енергетичного Менеджменту

Планування, Дія, Перевірка, Коригування - PDCA - Цикл

(Джерело: Стандарт ISO 50001 - 2011)

У цьому процесі задіяні наступні кроки:

Планування

Встановлення цілей відносно збереження енергії, визначення стратегії, визначення заходів та обов'язків, надання необхідних ресурсів, підготовка плану дій.

Дія

Встановлення управлінських структур для підтримки безперервного процесу, проведення заходів щодо поліпшення (наприклад ефективні технології / процедури).

Перевірка

Огляд рівня досягнення цільових показників та ефективності системи енергоменеджменту, збір нових ідей за допомогою Енергетичного аудиту, у разі необхідності, консультація із зовнішніми експертами.

Коригування

Стратегічна оптимізація шляхом консолідації поточних даних відносно енергії, результатів аудиту та нової інформації, оцінка прогресу за допомогою поточних ринкових даних відносно енергії, поставка нових цілей.

Дії можуть відбуватися паралельно, і навіть рішення, від якого залежить, чи розпочнеться діяльність, залежить від умов у відповідній компанії.

У порівнянні з селективними заходами (спеціально розроблений енергетичний менеджмент), постійне застосування цього процесу очевидно призводить до зниження витрат компанії, пов'язаних з енергією.

Зовнішній аудит та сертифікація можуть бути поєднані. У разі повної відповідності стандарту ISO 50001, буде видано сертифікат та печатка/логотип.

Таким чином, можна резюмувати, що переваги для організації полягають у наступному:

- Значне зниження витрат
- Короткий термін окупності
- Впровадження та оптимізація системи та управління
- Достатнє управління і виробництво по відношенню до довкілля та майбутнього економічного розвитку

Це призведе до низки подальших переваг для цих організацій та підприємств, таких як:

- Підвищення конкурентоспроможності на національному, спільному ринку ЄС та світових ринках
- Виділення потенціалів для інновацій, управління якістю та якості продукції
- Покращений доступ до ринків B2B та виробників систем, таких як автомобільні виробники
- Блок маркетингу, переробки та продажу буде підтримуватися встановленою системою управління

Стандарт ISO 50001 про «Енергетичний менеджмент» має ряд структурних подібностей із стандартами ISO 14001 «Екологічний менеджмент», ISO 9000 «Управління якістю» та EU-EMAS-Eco «Схема Менеджменту та аудита».

Ті організації, у яких вже встановлена одна з таких Систем управління, матимуть полегшений процес доступу та реалізації.

ISO 50001 Система енергетичного менеджменту також пропонуватиме можливості для співробітників з точки зору кваліфікації та активнішої участі у технічних процесах та процесах управління якістю. З іншого боку, це також сприяє повному та глибокому впровадженню та поліпшенню якості.

VII. Перспективи та можливе впровадження стандарту ISO 50001 в Україні

Можливе впровадження стандарту ISO 50001 вже обговорювалося у розділі «Оцінка та аналіз недоліків».

Прийняття стандарту ISO 50001 у рамках вторинного законодавства з енергоефективності може принести багато переваг Україні. Його застосування повинно бути обов'язковим, і це може бути затверджено відповідно до міжнародних правил. Українські методології можуть бути використані у якості технічного керівництва та інструкції для впровадження енергетичного менеджменту у зв'язку з майбутнім стандартом ISO 50004 «Керівництво».

Наскільки нам повідомили, стандарт ISO 50001 вже був перекладений на українську мову, і очевидно, знаходиться на стадії формальної та остаточної юридичної перевірки для подальшого процесу впровадження.

Обговорення з керівниками та фахівцями ДАЕЕ, технічними експертами з КПІ та з іншими висококваліфікованими установами у цій області компетенції були чудовими, конструктивними та дають надію на те, що Україна досягне ці цілі з легкістю, озираючись на багаторічний досвід і традиції з раціонального використання енергії.

6. Компонент 2 – основні досягнення

Компонент 2: Створення сумісних з ЄС стандартів для товарів та обладнання, що споживають енергію

Цілі, заходи і результати

Метою Компонента 2 проекту партнерства була розробка сумісних з ЄС стандартів та положень для продуктів, пов'язаних з енергією.

Компонент 2 складався з трьох під-компонентів:

- Підкомпонент 2.1: Перенесення існуючих вимірювальних стандартів CEN / CENELEC щодо еко-дизайну продуктів, пов'язаних з енергією
- Підкомпонент 2.2: Вступ до еко-дизайну
- Підкомпонент 2.3: Маркування побутової техніки

Відповідно до міжнародних зобов'язань України та мандата і пріоритетів ДАЕЕ, основна увага партнерського проекту приділялася Підкомпонентам 2.1 та 2.3.

У рамках Підкомпоненту 2.1 були визначені відповідні європейські узгоджені стандарти вимірювань, які вже готові до ухвалення у якості українських національних стандартів.

Основний вид діяльності Підкомпонента 2,3 полягав у наданні порад експертами договору партнерства експертам ДАЕЕ стосовно розробки Технічного регламенту з метою транспонування Директиви з енергетичного маркування ЄС 2010/30/EU та Делегованого Регламенту Комісії про енергетичне маркування для серій продуктів, пов'язаних з енергією.

Основні результати співробітництва наведено у наступній таблиці:

Основні досягнення

- 7 серпня 2013 року Кабінет Міністрів України прийняв резолюцію № 702 «Про затвердження технічного регламенту в області енергетичного маркування», що замінила Директиву 2010/30/EU про маркування та стандартну інформацію про споживання енергії та інших ресурсів товарами, пов'язаними із споживанням енергії, та Делегованого Регламенту Комісії 1060/2010 і 1061/2010 щодо енергетичного маркування побутової холодильної техніки і побутових пральних машин відповідно.
- Технічний регламент, що замінить Делегований Регламент Комісії щодо енергетичного маркування побутових кондиціонерів, телевізорів, ламп і світильників, побутових сушарок, побутових посудомийних машин, водонагрівачів та обігрівачів, знаходиться на стадії підготовки та на різних стадіях прийняття.
- Були визначені відповідні європейські та узгоджені на світовому рівні стандарти вимірювання, і зараз вони готові до ухвалення у якості українських національних стандартів.
- З метою забезпечення прозорості та співпраці між усіма ключовими учасниками були проведені зустрічі та семінари зацікавлених сторін.
- Ознайомлювальна поїздка до Німеччини надала персоналу ДАЕЕ можливість з перших рук поглянути на поточну діяльність та розробки в галузі стандартів енергоефективності та маркування в державі-члені ЄС.

Енергетичне маркування: фундаментальний елемент політики ЄС у галузі енергетики

Енергетичне маркування є фундаментальним елементом енергетичної політики ЄС. Початок Енергетичного маркування у Європейському союзі датується 1992 роком, з виходом Директиви Ради 92/75/EEC про маркування та стандартну інформацію про споживання енергії та інших ресурсів побутовими електроприладами. У період з 1994 по 2003 роки, були введені у дію вимоги до маркування та інформації для споживачів для ряду споживаючих енергію товарів, у тому числі для побутових електричних холодильників, морозильників та їх комбінацій, побутових пральних машин, побутових електричних сушарок, побутових комбінованих пральних машин з функцією сушіння, побутових посудомийних машин, побутові ламп, оргтехніки, побутових кондиціонерів та побутових електричних печей.

З новою Директивою про маркування 2010/30/EU від 19 травня 2010 року, успішна схема маркування ЄС отримала додатковий імпульс. Новий дизайн етикетки, додаткові класи енергоефективності та поліпшені методи вимірювання та розрахунків є ключовими особливостями нового підходу. Положення для окремих, пов'язаних з енергією продуктів, вводяться у дію через Делегований Регламент Комісії, які підлягають лише формальній перевірці з боку Ради міністрів і Європейського парламенту, а розробка Делегованого Регламенту Комісії щодо енергетичного маркування тісно пов'язано з розвитком Регламенту Комісії стосовно вимог до екодизайну цих продуктів.

До цього часу були введені у дію наступний Делегований Регламент Комісії стосовно енергетичного маркування:

- Делегований Регламент Комісії 1059/2010 щодо енергетичного маркування побутових посудомийних машин
- Делегований Регламент Комісії 1060/2010 щодо енергетичного маркування побутової холодильної техніки
- Делегований Регламент Комісії 1061/2010 щодо енергетичного маркування побутових пральних машин
- Делегований Регламент Комісії 1062/2010 щодо енергетичного маркування телевізорів
- Делегований Регламент Комісії 626/2011 щодо енергетичного маркування кондиціонерів

- Делегований Регламент Комісії 392/2012 щодо енергетичного маркування побутових світильників та барабанних сушарок
- Делегований Регламент Комісії 874/2012 щодо енергетичного маркування електричних ламп та світильників
- Делегований Регламент Комісії 811/2013 щодо енергетичного маркування обігрівачів, комбінованих обігрівачів, комплектів обігрівачів, контролерів температури та пристроїв, що використовують сонячну енергію, та комплектів комбінованих обігрівачів, контролерів температури та пристроїв, що використовують сонячну енергію
- Делегований Регламент Комісії 812/2013 щодо енергетичного маркування водонагрівачів, баків для зберігання гарячої води та комплектів водонагрівачів і пристроїв, що використовують сонячну енергію
- Делегований Регламент Комісії 664/2013 щодо енергетичного маркування пилососів

Європейські узгоджені стандарти вимірювання

З метою введення у дію Делегованого Регламенту Комісії стосовно енергетичного маркування, необхідно застосовувати європейські узгоджені стандарти вимірювання, що дозволяють провести вимірювання і визначення усіх технічних параметрів, дотримання яких передбачено у Регламенті.

Для цього Європейська комісія доручила органам європейської стандартизації CEN, CENELEC та ETSI розробити за останнім словом техніки узгоджені стандарти вимірювання для усіх продуктів, які підлягають еко-дизайну і правилам маркування. Хоча більшість з цих узгоджених стандартів вже існують, інші все ще знаходяться у процесі розробки або в очікуванні затвердження та опублікування.

Енергетичне маркування в Україні

Беручи до уваги процес наближення України до Європейського Союзу, український уряд побудував свої національні стандарти у галузі енергетики та політику у сфері маркування на основі відповідних схем ЄС. У рамках системи центральних урядових органів України, Державне агентство з енергозбереження та енергоефективності України (ДАЕЕ) має правове розпорядження на ведення процесу створення національних стандартів у галузі енергетики та схем маркування.

Починаючи з 2002 року, ДАЕЕ розробило вісім національних стандартів з енергетичного маркування для побутової техніки, які відповідають вимогам законодавства ЄС (*Acquis Communautaire*). До 2011 року наступні Технічні регламенти були введені у дію та застосовуються на добровільній основі:

- Про енергетичне маркування для побутової техніки, прийнятий Постановою Кабінету Міністрів України № 5 від 6 січня 2010р. (узгоджується з Директивою 92/75/EU).
- Про енергетичне маркування побутових холодильників, морозильників та їх комбінацій, прийнятий постановою Кабінету Міністрів України № 107 від 16 лютого 2011р. (узгоджується з Директивою 94/2/EU).
- Про енергетичне маркування побутових пральних машин, прийнятий постановою Кабінету Міністрів України № 108 від 16 лютого 2011р. (узгоджується з Директивою 95/12/EU).
- Про енергетичне маркування побутових ламп, прийнятий постановою Кабінету Міністрів України № 1144 від 27 грудня 2008 року (узгоджується з Директивою 98/11/EU).

Окрім цих Технічних регламентів стосовно енергетичного маркування, Постанова Кабінету Міністрів України № 787 від 3 вересня 2008 року «Про затвердження технічного регламенту про максимально допустиме споживання електроенергії холодильними пристроями» визначає мінімальні стандарти енергоефективності для побутової холодильної техніки у відповідності до Директиви 96/57/ЄС. Ці вимоги є обов'язковими, тому була запропонована поправка, яка узгоджує ці мінімальні вимоги з регламентом Екодизайну 643/2009.

Відсутність обов'язкових вимог до маркування призводить до відсутності візуальної інформації про класи споживання енергії і заважає споживачам зробити обґрунтований вибір стосовно енергоефективності при купівлі побутового обладнання. Отже, пріоритетом ДАЕЕ є повне узгодження української правової бази стосовно енергетичного маркування з законодавством ЄС (*Aquis Communautaire*), зокрема, з нещодавно прийнятими законами ЄС у цій області. Ця вимога також обумовлена Договором про енергетичне співтовариство, стороною якого є і Україна.

Стратегія транспонування Директиви та Регламенту ЄС про енергетичне маркування

Будучи учасником Договору про енергетичне співтовариство, Україна взяла на себе зобов'язання з виконання Директиви 2010/30/EU та регламенту про енергетичне маркування продуктів, пов'язаних зі споживанням енергії.

Під час первісного обговорення ДАЕЕ і проект партнерства спільно розробили стратегію, яка в першу чергу зосереджена на транспонуванні Директиви про енергетичне маркування 2010/30/EU, а згодом – на прийнятті регламенту маркування для окремих продуктів, пов'язаних з енергією.

Для того, щоб зробити цю стратегію доцільною та ефективною, необхідно було врахувати декілька аспектів, а саме:

- Ввести у дію Директиву 2010/30/EU та регламент маркування у рамках українського національного законодавства;
- Необхідність дотримуватись як національного законодавства, так і положень Директиви ЄС та Делегованого Регламенту, і знайти рішення у разі виникнення протиріч;
- Узгодити запропоновані заходи з річними робочими програмами ДАЕЕ з маркування;
- Уникати введення у дію тих положень ЄС, які будуть замінені на нові у найближчому майбутньому.
- Надавати пріоритет регулюванню тих продуктів, пов'язаних із споживанням енергії, які мають високу частку у структурі національного споживання енергії України, та які мають істотний потенціал стосовно економії енергії.

Розробка Технічного регламенту

Відповідно до цієї стратегії та її критеріїв, ДАЕЕ, за сприяння експертів партнерського договору, реалізувало такі види діяльності:

У першу чергу, ДАЕЕ розробило проекти наступних Технічних регламентів, які доповнюють існуючі Технічні регламенти № 5 від 6 січня 2010р., № 107 від 16 лютого 2011р. та № 108 від 16 лютого 2011р., що вказані вище:

- Технічний регламент у галузі енергетичного маркування продуктів, пов'язаних із споживанням енергії
- Технічний регламент у галузі енергетичного маркування побутових холодильних електроприладів
- Технічний регламент у галузі енергетичного маркування побутових пральних машин

Проекти Технічних регламентів були обговорені у «Робочій групі з Маркування» за участі представників Міністерства економічного розвитку і торгівлі, Державного підприємства по захисту прав споживачів та відповідних технічних органів, з метою уточнення і усунення будь-якої невідповідності національному законодавству.

Після виконання обов'язкових адміністративних процедур три Технічних регламенти були введені у дію постановою Кабінету Міністрів № 702 від 7 серпня 2013 року «Про затвердження технічного регламенту в області енергетичного маркування», які наберуть чинності 9 квітня 2014р. Це означає, що постачальники та дистриб'ютори побутової холодильної техніки та побутових пральних машин повинні відповідати вимогам Технічного регламенту, і продукти, які вони пропонують споживачам, повинні мати відповідне маркування, як показано на наступному малюнку.

Енергетичне маркування для побутових електричних холодильних пристроїв (класифікація за класами раціонального використання енергії A+++ до C)

Енергетичне маркування для побутових пральних машин

Крім того, ДАЕЕ та експерти договору про партнерство встановили список наступних продуктів для пріоритетного регламентування з урахуванням зобов'язань, обумовлених Договором про Енергетичне співтовариство, та ймовірні потенціали енергозбереження цих продуктів. На додаток до побутової холодильної техніки і побутових пральних машин, були обрані наступні продукти, для яких були розроблені технічні регламенти:

- Кондиціонери
- Телевізори
- Лампи і світильники

Технічний регламент на ці продукти було обговорено з «Робочою групою з маркування», яка ввела адміністративні процедури для подальшого схвалення відповідними органами.

У якості останнього кроку, експерти партнерського договору надали допомогу ДАЕЕ у підготовчих заходах щодо наступних додаткових продуктів:

- Побутові сушарки
- Побутові посудомийні машини
- Водонагрівачі, баки для зберігання гарячої води та комплекти водонагрівачів і пристроїв, що використовують сонячну енергію
- Обігрівачі, комбіновані обігрівачі, комплекти обігрівачів, контролери температури та сонячні пристрої та комплекти з обігрівача, контролера температури та пристрою, що використовує сонячну енергію

Паралельно з цими заходами було визначено відповідні європейські узгоджені стандарти вимірювань. У той час як деякі стандарти все ще знаходяться у процесі розробки у CEN/CENELEC або

очікують затвердження та опублікування, стандарти, наведені нижче в таблиці, вже готові для прийняття у якості українських національних стандартів. У таблицю включені діючі стандарти для вимірювання енергетичних характеристик, для визначення рівня шуму і для вимірювання споживання енергії у режимах зниженого енергоспоживання та резервному режимі, які були опубліковані компетентним європейським органом із стандартизації.

Стандарт	Назва	Поточний статус	Дата введення в дію
EN 62552:2013	Побутове холодильне обладнання – Характеристики та методи випробування	Опубліковано	03.2013
IEC 62552:2007 + поправка 2008	Побутове холодильне обладнання – Характеристики та методи випробування	Опубліковано	2007 / 2008
EN 60456:2011	Побутові пральні машини для одягу – Методи вимірювання робочих характеристик	Опубліковано	03.2011
EN 50242:2008/A11:2012	Побутові електричні посудомийні машини – Методи вимірювання робочих характеристик	Опубліковано	09.2012
EN 50242:2008	Побутові електричні посудомийні машини – Методи вимірювання робочих характеристик	Опубліковано	2008
EN 61121:2013	Побутові барабанні сушарки – Методи вимірювання робочих характеристик	Опубліковано	02.2013
IEC 61121:2012	Побутові барабанні сушарки – Методи вимірювання робочих характеристик	Опубліковано	2012
EN 1458-2:2011	Побутові газові барабанні сушарки типів B22D та B23D з номінальною тепловою потужністю, що не перевищує 6 кВт – Пат. 2 Рациональне використання енергії	Опубліковано	11.2011
EN 14825:2013	Кондиціонери, установки для охолодження рідини і теплові насоси з електроприводними компресорами для опалення та охолодження приміщень – Випробування і оцінка в умовах часткового навантаження та розрахунок сезонних характеристик роботи	Опубліковано	12.2013
EN 15218:2013	Кондиціонери та установки для охолодження рідини, що мають компресор з випарним охолодженням та компресор з електричним приводом для охолодження приміщень – Терміни, визначення, умови випробувань, методи випробувань і вимоги	Опубліковано	10.2013
EN 14511-1/2/3/4:2013	Кондиціонери, установки для охолодження рідини і теплові насоси з електроприводними компресорами для опалення та охолодження приміщень – Частина 1: Визначення термінів, Частина 2: Умови тестування, Частина 3: Методи тестування, Частина 4: Вимоги	Опубліковано	2 0 1 3 - 10/11/12
EN 12900:2013	Холодильні компресори – Номінальні умови, допуски і презентація технічних характеристик від виробника	Опубліковано	10.2013
EN 62087:2012	Методи вимірювання енергоспоживання аудіо-, відео та схожого обладнання	Опубліковано	02.2012
EN 60704-1:2010	Побутові та схожі електричні прилади. Методика тестування для визначення повітряного шуму. Загальні вимоги.	Опубліковано	03.2010
EN 60704-2-14:2013	Побутові та схожі електричні прилади. Методика тестування для визначення повітряного шуму. Окремі вимоги для холодильників, камер для зберігання заморожених продуктів та камер для заморожування їжі/ пральних машин та віджимних центрифуг/ посудомийних машини/ барабанних сушарок.	Опубліковано	05.2013
EN 60704-2-4:2012			06.2012
EN 60704-2-3:2002			03.2002
EN 60704-2-6:2012			10.2012

EN 60704-3:2006	Побутові та схожі електричні прилади – Методика тестування для визначення повітряного шуму – Частина 3: Порядок визначення та перевірки заявлених значень утворення шуму	Опубліковано	12.2006
EN 12102:2013	Кондиціонери, установки для охолодження рідини, теплові насоси і осушувачі з електроприводними компресорами для опалення та охолодження приміщень – Вимірювання рівня шуму – Визначення рівня звукової потужності	Опубліковано	10.2013
EN 50564:2011	Електрична та електронна побутова та оргтехніка – Вимірювання низьким енергоспоживанням	Опубліковано	05.2011
EN 50563:2011	Зовнішні блоки живлення а.с.-d.c. та а.с.-а.с – Визначення нульової потужності та середньої ефективності в активному режимі	Опубліковано	10.2011

Зустрічі та семінари зацікавлених сторін

На додаток до зустрічей «Робочої групи з маркування», ДАЕЕ організувало два семінари для зацікавлених сторін, у тому числі для представників постачальників та дистриб'юторів продуктів, пов'язаних із споживанням енергії.

У першому семінарі, який відбувся у жовтні 2012 року, взяли участь 25 учасників. Основною метою семінару було оголошення намірів ДАЕЕ про введення обов'язкового енергетичного маркування для продуктів, пов'язаних з енергетикою, відповідно до поточного маркування і стандартних схем ЄС, з тим щоб полегшити підготовку постачальників і дистриб'юторів до дотримання нових правил. У наступній таблиці наведені основні теми, які були представлені та обговорені у ході семінару.

Семінар з маркування, 25 жовтня 2012 – Основні теми

- Енергетичне маркування у Європейському Союзі та вимоги за Договором про енергетичне співтовариство (Др. Флоріс Аккерман, експерт договору про партнерство)
- Розробка узгоджених стандартів ЄС – Стандарти вимірювання технічних характеристик продуктів, пов'язаних з енергією (пан Хайнц-Йохан Поремські, експерт договору про партнерство)
- Впровадження енергетичного маркування для побутової техніки (пані Катерина Чернявська, ДАЕЕ)
- Нагляд за державним ринком – Загальна безпека непродовольчих товарів (пані Ганна Євтушенко, Державна інспекція з охорони прав споживачів)

Другий семінар відбувся у листопаді 2013 року. Цей семінар було організовано, зокрема, для постачальників і дистриб'юторів побутової холодильної техніки та побутових пральних машин, з метою їх ознайомлення з вимогами, що обумовлені відповідними технічними регламентами, введеними у дію постановою Кабінету міністрів № 702.

Ознайомлювальна поїздка

Починаючи з 18 - 24 листопада 2012 року делегація ДАЕЕ відвідала державні та приватні підприємства Німеччини, які беруть участь у різних заходах в області енергетичного маркування і стандартів, у тому числі: у розробці політики, впровадженні правил маркування ЄС на національному рівні, європейській та міжнародній стандартизації, наданні інформації споживачам, просуванні найбільш енергорациональних продуктів, здійсненні екологічних закупівель та дослідженнях продуктів. У наступній таблиці представлений огляд організацій, які відвідала делегація.

Навчальний візит до Німеччини – відвідані організації

- Федеральне міністерство економіки та технологій (BMWi)
- Торгово-промислова палата (ТПП) у Потсдамі
- Берлінське агентство з питань енергетики (BEA)
- Німецьке енергетичне агентство (DENA)
- Побутова техніка Bosch-Siemens (BSH)
- Німецький інститут зі стандартизації (DIN)
- OSRAM (виробник ламп)
- Баварське енергетичне агентство «Energie Innovativ»

Спільні зусилля

Досягнення Компонента 2 проекту партнерства стали можливі завдяки спільним зусиллям під керівництвом ДАЕЕ, у яких брали участь співробітники ДАЕЕ, експерти проекту партнерства, члени «Робочої групи з маркування» та інші зацікавлені сторони, як показано у наступній таблиці.

Основні учасники та зацікавлені сторони, що були залучені до діяльності Компоненту 2

Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України (SAEE):

- пан Олександр Трон, директор Департаменту державного регулювання
- пан Олександр Венедіктов, заступник директора Департаменту державного регулювання
- пані Катерина Чернявська, керівник стандартизації та маркування, ВС-координатор Компоненту 2: Створення спільних з ЄС стандартів для продуктів, що споживають енергію.

Експерти договору про партнерство:

- пан Вольфганг Ф. Луц, В.&S.U., Німеччина
- д-р Флоріс Аккерман, Федеральним інститутом досліджень і випробувань матеріалів (BAM), Німеччина
- пан Хайнц-Йохан Поремські, Федеральне міністерство охорони навколишнього середовища, охорони природи і ядерної безпеки (BMU), Німеччина

Члени Робочої групи Маркування:

- Представники ДАЕЕ, Міністерства економічного розвитку і торгівлі, Державної інспекції з питань захисту прав споживачів, технічного комітету «Стандартизація електричного побутового обладнання та техніки», ДП «Укрметрестандарт»

Зацікавлені сторони:

- Представники постачальників та дистриб'юторів продуктів, що споживають енергію, Європейська Бізнес-Асоціація (EBA)

Завдяки докладанню таких спільних зусиль, були зроблені хоча перші, але вже рішучі кроки до повного впровадження передової схеми енергетичного маркування в Україні, яка повністю узгоджується з чинним законодавством ЄС у цій галузі.

Впровадження схеми енергетичного маркування сприятиме інформуванню споживачів, сприятиме торгівлі між ЄС і Україною, створить стимули для виробників побутової техніки та інших товарів, пов'язаних з енергією, поліпшувати енергоефективність своєї продукції, і останнє, але не менш важливе – сприятиме істотному скороченню споживання енергії у житловому секторі.

8. Компонент 3 - основні досягнення

Проект партнерства складається із трьох основних компонентів у обраних галузях співробітництва. Компонент 3 зосереджено на організаційній структурі та рецензуванні Держенергоефективності з боку енергетичних агентств Європейського Союзу в інших країнах-учасниках. Основна мета полягає у сприянні здатності України проводити розробки у галузі енергоефективності.

Загальні принципи функціонального огляду

Покращення енергоефективності є одним із найважливіших пріоритетів енергетичної політики України. Однак, незважаючи на величезну кількість напрацювань, планів і стратегій, досі покращення були мінімальними. обсяг енергії, використовуваної для виробництва кожного товару чи послуги все ще у 3,8 рази перевищує відповідне середнє значення для Європейського Союзу.

Впровадження заходів із покращення енергоефективності у домашніх господарствах, промислових компаніях і органах управління все ще не витримує порівняння із показниками ЄС та іншими міжнародними показниками.

Ознаки неефективності роботи ринку, характерні для енергетичних ринків — як-от, неповна інформація щодо поточної та майбутньої вартості енергії, брак (довготермінового) фінансування, недооцінювання шкоди для довкілля, недалекоглядні споживачі та інвестори, для вирішення всіх цих проблем необхідно спрямувати зусилля на створення сукупності послідовних політик, спрямованих на

підвищення енергоефективності. У країнах-учасницях Європейського Союзу це основне завдання міністрів і представників органів влади.

У цих країнах урядові організації та представників, як правило, підтримують національні та регіональні енергетичні агентства (чи агентства з енергоефективності).

Розкриття величезного потенціалу України у питанні підвищення енергоефективності вимагатиме реформування керівництва та механізмів регулювання та повного дотримання вимог міжнародних угод. Ефективна конкуренція, одночасно з прогресивним рухом у напрямку ринкових цін також допоможе Україні у залученні інвесторів для розвитку галузі.

Фактично, відповідальність за провадження енергетичної політики лежить на численних урядових міністерствах і агенціях. Це значно ускладнює розробку та впровадження цілісної та послідовної політики з енергоефективності. Уряду необхідно розширити повноваження основного міністерства, пов'язаного з енергоефективністю (зараз у цій ролі виступає Міністерство економічного розвитку і торгівлі України), щоб забезпечити ефективнішу координацію роботи з іншими відповідальними структурами.

Також необхідно швидко і вичерпно усвідомити великий потенціал України в питанні енергоефективності та усі переваги, які шляхи її підвищення можуть принести для економічного розвитку та подолання безробіття.

Держенергоефективності може виступити у важливій ролі національного агентства з енергоефективності (як-от агентство Dena у Німеччині чи Ademe у Франції) та може стати важливим гравцем на регіональному енергетичному ринку, якщо її регіональні управління з енергоефективності виступатимуть як місцеві агентства з енергоефективності (наприклад, як агентства з енергоефективності у федеральних землях Німеччини).

Організаційна структура енергоефективності в Україні пережила деякі зміни.

Національне агентство України з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів, засноване у 2006 р. замінено у квітні 2011 р. замінено на Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України (Держенергоефективності). Основне завдання ДАЕЕ полягає у виконанні різноманітних функцій, пов'язаних із визначенням та оцінюванням технічних стандартів, розробкою законопроектів та технічних норм, наглядом і контролем за виконанням функцій та завдань, пов'язаних із застосуванням енергії з відновлюваних джерел. Існує також серія завдань у галузі зв'язків з громадськістю та ЗМІ, які мають на меті так звану «популяризацію», однак у порівнянні з іншими численними завданнями, ці не вимагають значних зусиль.

Відповідальність за енергоефективність було передано від Кабінету Міністрів до Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, і саме у його функції тепер входить затвердження законопроектів, які розробило Держенергоефективності. Реорганізація викликала перерву у роботах із розвитку енергоефективності. Зараз триває оцінювання урядових організацій та адміністративна реформа і, можливо, вибір відповідальної за енергоефективність організації буде знову змінено. Зокрема, обговорюється питання скасування функції інспектування та поки не зовсім чіткої ролі Держенергоефективності.

Кожне відповідне міністерство також розробило власну програму з енергоефективності, а місцеві органи влади розробляють програми енергоефективності на регіональному рівні. Координація діяльності, пов'язаної з покращенням енергоефективності проводиться в основному ситуативно: хоча Держенергоефективності повинно виступати координатором та посередником у цій діяльності, воно насправді не виконує ці ролі, також не було визначено офіційну систему поточної координації та інформування.

Активними у галузі енергоефективності є деякі неурядові організації та кілька дослідницьких установ. Ці організації відіграли значну роль у популяризації заходів з енергоефективності та підвищенні рівня обізнаності населення з її проблемами. Існують також численні двосторонні та міжнародні програми підтримки розвитку енергоефективності в Україні, від кампаній з ознайомлення та субсидування до масштабних інвестицій та програм модернізації.

Оцінювання демонструє, що Держенергоефективності належним чином встановлена відповідно до більшості завдань, покладених на неї, та укомплектована відповідним персоналом для виконання більшості своїх фактичних завдань за винятком браку деяких організаційних можливостей (лише 7–8 % персоналу володіє англійською на професійному рівні, існує потреба у сучасному веб-сайті та нових інформаційних технологіях, потрібне навчання для управлінців та персоналу, особливо регіональних та молодших працівників, щодо міжнародних питань, пов'язаних з енергоефективністю).

Рівень правління в Держенергоефективності дозволяє зробити висновок про достатню кваліфікацію та професійну підготовку персоналу (її можна перевірити на предмет належного рівня освіти та виконання фактичних завдань), однак при оцінюванні було виявлено потребу у проведенні декількох тренінгів, які стосуються роботи з клієнтами, командоутворення, комунікативних навичок, знання іноземних мов (особливо важливо для програм з іноземними інвестиціями). Також необхідний розвиток індивідуальних навичок представників управління, як-от навичок із тайм-менеджменту, проведення переговорів і управління проектами. Ці навички будуть корисними при виконанні завдань із координації фінансових програм, міжнародної співпраці та залучення нових українських і міжнародних клієнтів.

Коли виникне потреба у стимулюванні попиту на послуги агентства, важливим буде надання зв'язаних послуг для клієнтів, як-от експертиза та постійна підтримка. Відповідні навчання необхідно включити у план з розвитку людських ресурсів разом із можливістю проходження зовнішніх навчальних курсів для відповідного персоналу.

У порівнянні з організаціями, відповідальними за підвищення рівня енергоефективності, у країнах-учасницях ЄС, Держенергоефективності все ще необхідно розробити повноваження та засоби, щоб зосередитися на просуванні стратегій з ЕЕ для замовників і клієнтів, заходи з підвищення обізнаності для окремих цільових груп, надання підтримки та проведення експертиз для населення у цілому, адміністрування діяльності у місцевих муніципалітетах, громадських організаціях і промисловій галузі.

Місцеві управління можуть забезпечити важливу підтримку та додаткове обслуговування при проведенні заходів з енергоефективності.

Порівняльний аналіз з показниками енергетичних агентств країн-учасниць ЄС

Скорочення споживання енергії та уникнення енергетичних втрат є одними з основних цілей Європейського Союзу (ЄС). Підтримка ЄС у покращенні енергоефективності є визначальним фактором для конкурентоспроможності, надійності постачання та відповідності вимогам Кіотського протоколу стосовно зміни клімату. Існує значний потенціал для скорочення енергоспоживання, особливо у галузях з високим рівнем використання енергії, як-от будівлі та споруди, виробництво, перетворення енергії та перевезення.

Наприкінці 2006 р. ЄС проголосив, що до 2020 р. скоротить щорічне споживання первинної енергії на 20 %. Для досягнення цієї мети організації ЄС працюють над мобілізацією громадської думки, відповідальних осіб і операторів ринку та встановленням мінімальних стандартів з енергоефективності та правил маркування продукції, послуг та інфраструктури.

Для розробки, заохочення та впровадження цілей, планів та директив ЄС, ЄС підтримує розвиток мережі енергетичних агентств країн учасниць на усіх рівнях, сприяючи заснуванню значної кількості регіональних і місцевих енергетичних агентств, наприклад за допомогою програм SAVE та, пізніше, IEE. Історія розвитку енергетичних агентств у країнах ЄС

Програма SAVE є ініціативою Європейської Комісії, розпочатою у 1990 р. з метою підтримки органів місцевої влади в енергетичній галузі. Мета цієї програми полягала у стимулюванні, вона вперше містила висхідний підхід до енергетичного менеджменту шляхом заохочення дій з енергоефективності на місцевому та регіональному рівні, включно з використанням місцевих енергетичних ресурсів та сталого розвитку на місцевому рівні. Для досягнення цієї мети SAVE взяла участь у фінансуванні автономних агентств енергетичного менеджменту на місцевому та регіональному рівні. Ці агентства співпрацювали з [FEDARENE](#) (Європейська федерація регіональних агентств з енергетики та охорони довкілля), [ENERGY-CITIES](#) (асоціація місцевих органів влади) та [ISLENET](#) (Європейська асоціація з енергетики та охорони довкілля на островах).

З 2004 р. енергетичні агентства створювалися у рамках [програми «Розумна енергія — Європа»](#). Енергетичні агентства створені для того, щоб зробити внесок у впровадження європейських, національних, регіональних і місцевих енергетичних політик, спрямованих на зміну поведінки населення та відповідальних осіб. Для цього взято курс на ефективне використання енергії, покращення рівня знань про використання енергії із відновлюваних джерел та заохочення інвестицій у відновлювальну енергетику особливо на місцевому та регіональному рівні. [Програма «Розумна енергія — Європа»](#) підтримує ініціативу «Угода мерів», фінансуючи відповідні проекти.

Енергетичні агентства надають консультації місцевим органам влади з усіх питань, пов'язаних із сталою енергетикою, а також забезпечення технічної підтримки при розробці енергетичних проектів і поширенні інформації. Ці агентства підтримують місцевий розвиток, виступаючи у ролі посередника між місцевими/регіональними органами влади та гравцями місцевого/регіонального енергетичного ринку.

В усіх країнах-учасницях ЄС існує велика кількість енергетичних агентств на усіх рівнях (місцевому, регіональному та національному).

У кількох країнах ЄС існує одне національне енергетичне агентство, яке повністю перебуває у державній власності, керівництво ним здійснюється під наглядом міністерства і воно виконує законодавчу на керівну роль від імені уряду країни. Агентства такого «адміністративнішого» типу зустрічаються переважно у країнах, які вступили в ЄС недавно, а також у країнах Східної Європи (колишніх комуністичних країнах). Типовим прикладом є румунська організація ANRE, вона, мабуть, найбільш схожа з українською Держенергоєфективності.

Більшість енергетичних агентств у країнах ЄС організовано по-іншому і виконують вони інші завдання, будучи більше зосередженими на консультаціях для громадськості та приватних осіб, а також надаючи постійну підтримку. Їх діяльність заснована на самофінансуванні, міжнародній співпраці та впровадженні реальних проектів і вони не виконують функцій органа контролю. Типовими прикладами є Центральне агентство у Фінляндії, різноманітні агенції Сполученого Королівства, наприклад шотландська. Прикладом подібного агентства країни-потенційного кандидата на вступ до ЄС є енергетичне агентство Ісландії.

В усіх цих агентствах спостерігають різні види організаційної структури — від централізованіших урядових організацій (наприклад, ADEME у Франції) до приватних та громадських установ, як-от KAPE у Польщі чи dena у Німеччині.

У всіх більших за розміром країнах (як-от Франція, Німеччина, Італія, Сполучене Королівство) національні агентства користуються підтримкою регіональних організацій. Ці регіональні енергетичні агентства виступають або незалежними юридичними установами, які впроваджують регіональні програми та здійснюють свою діяльність від імені регіональних адміністративних структур (наприклад, це можна спостерігати у Сполученому Королівстві та Німеччині), або територіальними одиницями національних енергетичних агентств (як у Франції).

Незалежно від юридичної організації, регіональні енергетичні агентства надають цінну допомогу, підтримку та консультації клієнтам регіонального рівня. Багато з них виконують роль довідкових служб та служб підтримки для регіональних муніципалітетів, громадських організацій, підприємств, науково-дослідницької громади, неурядових організацій та громадськості.

Зазвичай вони відповідають за роботу регіональних програм із розвитку енергоефективності, зв'язки з громадськістю, кампанії з інформування та комунікації. Також вони виконують роль прес-служб для національних енергетичних агентств щодо загальних чи законодавчих питань.

За приклад організаційної структури енергетичного агентства взято агентство ADEME, і його діяльність детальніше описано нижче.

Організація з охорони довкілля та енергетичного менеджменту Франції є публічним агентством, підзвітним Міністерству екології, Міністерству сталого розвитку та енергетики та Міністерству вищої освіти та наукових досліджень. Завдання агентства полягає у заохоченні, нагляді, координації, підтримці та виконанні робіт, спрямованих на захист довкілля та енергетичний менеджмент.

Організаційна структура складається із трьох центральних департаментів у Анже (персонал: 49 працівників), Парижі (персонал: 75 працівників) та Вальбонні (персонал: 6 працівників); 26 регіональних підрозділів, трьох представництв у Заморських володіннях Франції та одного представництва у Брюсселі.

46 % персоналу (біля 400 працівників) працюють у регіональних підрозділах. За фахом персонал ADEME складається з інженерів (40 %), секретарів та менеджерів (30 %) та фахівців зі зв'язків із громадськістю, навчання та документації (10 %). Відповідальність та завдання агентства ADEME від імені національного уряду організовано відповідно до рамкового контракту (на період 5 років, фактичний термін контракту від 2011 до 2016 р.).

З метою впровадження у життя концепції сталого розвитку агентство працює у трьох стратегічних напрямках:

- дотримання переліку належних критеріїв, щоб гарантувати відповідність його політик та дій із програмою сталого розвитку;
- надання підтримки контактним організаціям та партнерам, надаючи необхідні методи та інструменти, адаптовані до їх потреб;
- впровадження міжнародної програми «ADEME: приклад для інших».

Національна стратегія сталого розвитку Франції має на меті заохотити соціально-економічні організації до прийняття стратегій інтеграції сталого розвитку у свої політики та діяльність. Місія ADEME є частиною цієї програми. В основному, стратегія зосереджена на таких галузях:

- підвищення обізнаності громадськості (тобто, уряду, місцевих органів влади, неурядових організацій, громадян та можливих громадян) у питаннях сталого розвитку;
- підтримка у розробці та впровадженні програм дій, як от «Порядок денний на XXI століття»;
- допомога компаніям, місцевим та адміністративним органам влади шляхом розвитку процедур екологічного менеджменту;
- підтримка сталого енергоспоживання шляхом заохочення попиту та постачання екологічно безпечних товарів;
- внесок у визначення шляху впровадження програми «Країна показує приклад».

Для досягнення своєї місії ADEME здійснює діяльність у трьох основних галузях:

- наука та техніка: пошук екологічно безпечних рішень;
- експертиза та консультації: підтримка відповідальних осіб для кращого вибору та реалізації проєктів;
- результати та досвід у галузі: об'єднання загального досвіду у власному Центрі документації агентства з метою підтримки поширення передових методів

З метою підтримки своїх ініціатив ADEME сприяє розвитку співпраці з найбільшими корпораціями, місцевими та регіональними органами влади, неурядовими організаціями, та партнерськими організаціями з-поза меж Франції.

Основні завдання, визначені у рамках енергетичної політики Франції полягають у регулюванні попиту на енергію, розширенні діапазону технічних джерел виробництва та постачання, розвитку досліджень енергетичного сектора та гарантування дотримання вимог з транспортування та інфраструктури зберігання енергії. Діяльність ADEME відповідає національній політиці Франції та спрямована на досягнення двох додаткових цілей:

- заохочення громадськості та соціально-економічних організацій до збереження енергії, особливо у галузях, які щодня споживають великі обсяги енергії (домашні господарства, будівлі, магазини та транспорт);
- заохочення використання енергії з відновлюваних джерел (енергії біомаси, сонячної, геотермальної та теплових помп).

Агентство здійснює свою діяльність кількома способами:

- підтримуючи дослідницькі програми з розробки екологічно чистих та економічних систем транспортування (електромобілі, біопаливо, сажові фільтри тощо), енергоефективних будівель (включно з системами опалення, гарячого водопостачання, охолодження, вентиляції та освітлення) і нових енергетичних систем;
- забезпечуючи фінансову та технічну підтримку для техніко-економічних обґрунтувань, які дозволяють розробникам розвивати рішення із вищою енергоефективністю);
- заохочуючи впровадження показових, мотиваційних акцій стосовно ефективного використання енергії, сповіщення про проведення таких акцій;

- надання громадськості особливої інформації стосовно наявних технологій (побутова техніка з низьким споживанням енергії, енергоефективні котли, індивідуальні водонагрівачі на сонячній енергії, теплові помпи, технології ізоляції, кімнатні термостати, екологічні шини та пальне) та передових енергоефективних методів через спеціалізовані точки енергетичної інформації (**Espaces Info'Energie**). Нещодавно агентство запустило трирічну кампанію під назвою «Не марнуймо час – стає все гарячіше» із метою підтримки зацікавленості громадськості питанням енергозбереження.

Діяльність ADEME у галузі енергетики спрямована в основному на об'єднану національну та регіональну співпрацю. Агентство надає своїх фахівців, ресурси для проведення масштабних кампаній та фінансування різноманітним партнерам, до яких належать:

- місцеві органи влади;
- урядові організації, як-от технічні відділи контрольних міністерств;
- промислові фахівці (постачальники та виробники енергії, компанії, які займаються енергозбереженням, компанії із виробництва та встановлення обладнання тощо);
- громадські та приватні дослідницькі організації;
- торговельні організації, як от Федерація будівельної галузі Франції та різні інші організації;
- великі розробники, як-от HLM Office;
- сертифікаційні органи (AFNOR, QUALITEL тощо);
- об'єднання споживачів;
- банки.

У статуті ADEME вказано, що окрім 26 регіональних відділів, «територіальними делегатами ADEME щодо його діяльності у регіоні є територіальні префекти». Це означає, що керівників регіонів також залучено як частину «мережі регіональних агентств з енергоефективності і вони також виконують певні завдання».

Держенергоефективності підписало кілька угод про співпрацю з подібними організаціями в інших країнах (напр. ADEME у Франції). Держенергоефективності також здобула певний досвід, відвідавши агентства з енергоефективності країн-учасниць ЄС.

Держенергоефективності брало участь у кількох візитах до Агентства з енергоефективності Швеції, мета яких полягала у вивченні досвіду шведських колег у встановленні регіональних представництв з енергоефективності як протипаги єдиному централізованому агентству.

Агентство Міністерства економічних справ Нідерландів запровадило проект, метою якого є допомога Держенергоефективності у розвитку комунікаційної стратегії шляхом вдосконалення навичок відділу преси та зв'язків з громадськістю Держенергоефективності.

Держенергоефективності та Австрійське енергетичне агентство (AEA) підписали меморандум про розуміння енергоефективності та використання енергії із відновлюваних джерел. Зокрема, агентства погодилися відкрити освітні центри для навчання менеджерів та фахівців у галузі збереження енергії та енергоефективності.

Окрім того, сторони погодилися співпрацювати з метою вдосконалення муніципальних систем опалення та побутових систем шляхом застосування нових технологій та обладнання, зокрема технологій з використанням біоенергетики та когенерації.

Для додаткової інформації:

Олена Казловцева,
Управління нормативно-
правового забезпечення
e-mail: kaelena@inbox.ru
тел.: +38044 590-59-69

Олександр Єфремов,
постійний радник проекту
e-mail: efremovtwinningua@gmail.com
тел.: +38096 825 78 33